

*Kokonaisten
ihmisten
Suomi.*

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Pohjola

www.slu.fi

Yhdistyksen turvallisuusopas

TURVALLISIA LIIKUNTAPALVELUITA
JA YLEISÖTAPAHTUMIA

Yhdistyksen turvallisuusopas

SIRPA ARVONEN

SLU-julkaisusarja 15/2011

Alkuperäisen oppaan julkaisijat: Suomen Liikunta ja Urheilu SLU ry
ja Suomen Latu ry

ISSN 1455-9781

ISBN 978-952-5828-47-4

Tekstin tarkistus 2010: Pauliina Poikolainen

Kuvitus: Laura Lehtinen

Sisällysluettelo

1. Saate	7
2. Ohjeiden tarkoitus	9
3. Tapahtumien luonne	11
4. Yhdistyksen turvallisuuskulttuuri	12
4.1 Yhdistys vastuullisena toimijana	12
4.2. Yhdistyksen turvallisuusasiakirja	17
5. Liikuntatoiminnan turvallisuus	25
6. Turvalliset leirit	33
7. Yleisötapahtuma	40
7.1 Tapahtuman koko	42
7.2 Ilmoitukset ja luvat	43
7.3 Toimii muistilistana	44
7.4. Mitä voi tapahtua?	50
7.5. Mitä suunnitelmiin?	55
8. Turman jälkihoitoon varautuminen	68
Liite 1:	68
Liite 2:	74
Liite 3:	75

1. Saate

*Hyvässä seurassa on aina ollut turvallista liikkuu.
Käsillä olevan oppaan kirjoittaminen lähti liikkeelle
viranomaisten lisääntyneestä kiinnostuksesta turvallisuuden eri osa-alueilla.*

Vuoden 2004 alusta astui voimaan uusi pelastuslaki, joka asetti uusia vaatimuksia yleisötapahtumien turvallisuusjärjestelyille. Kuluttajavirasto antoi syksyllä 2003 ohjeet ohjelmopalveluiden turvallisuuden edistämiseksi. Tuoteturvallisuuslaki muuttui helmikuussa 2004 laiksi kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta ja samalla lain soveltamisalaa laajennettiin.

Yhdistyksiltä ja urheiluseuroilta odotetaan nyt entistä enemmän turvallisuuskulttuurin edistämistä, omaehtoista varautumista, onnettomuuksien ja tapaturmien ennaltaehkäisyvalmiutta sekä toiminnan dokumentoimista. Turvallisuuden pelisääntöjen selkiyttäminen helpottaa yhdessä toimimista. Turvallisuus on toiminnan laatua ja tasokkuutta.

Urheilu- ja liikuntaseurat järjestävät erikokoisia tapahtumia ja toimintoja satoja tuhansia Suomessa vuosittain. Seurat ja yhdistykset toimivat omilla paikkakunnillaan myös vaikuttajina ja viestinviejinä. Urheilua ja kuntoliikuntaa harrastavien lisäksi liikutetaan terveyden vuoksi ja puhutaan terveysliikunnasta. Terveysliikujalle liikunnan tulisi tuottaa hyötyä, mutta ei haittaa. Osallistujien kunto- ja taitotason huomioiminen kaikissa järjestelyissä asettaa reunaehdoja myös turvallisuusjärjestelyille ja ennaltaehkäisevälle riskienhallintatyölle.

Nämä liikuntatapahtumien ja toiminnan järjestämisen ohjeet on laadittu yhteistyössä Suomen Liikunta ja Urheilun sekä Suomen Ladun kesken. Ohjeissa perustellaan yhdistyksen turvallisuusasiakirjan tekemisen

etuja, käsitellään erikokoisia yleisötapahtumia ja varainhankintana järjestettäviä ohjelmopalveluiksi katsottavia liikuntatapahtumia, kursseja, leirejä tai retkiä. Yhdistyksen omille jäsenilleen järjestettävät tapahtumat eivät kuulu kuluttajapalveluita säätelevän lainsäädännön piiriin, mutta tapahtumien laatu ja turvallisuus on ensiarvoisen tärkeää.

Ohjeita laatiessa on saatu apua ja ohjeita kuluttajaviraston, sisäasiainministeriön, Poliisin, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön, Helsingin ja Vantaan pelastuslaitoksen, Vakuutusyhtiö Pohjolan sekä eri lajiliittojen edustajilta. Kiitos myös Vakuutusyhtiö Pohjolan taloudellisesta tuesta.

Suomen Liikunta ja Urheilu toimii valtakunnallisena liikunnan palvelu-, yhteistyö- ja kattojärjestönä. SLU:n yli 130 jäsenjärjestössä on yli 9000 jäsenyhteisöä. Liikuntaseuroissa on yli 1.1 miljoonaa jäsentä. Lisätietoa: www.slu.fi.

Suomen Latu ry on ulkoilun, retkeilyn ja terveysliikunnan keskusjärjestö. Suomen Ladun asiantuntemus perustuu lähes 80000 jäsenen, 230 paikallisen yhdistyksen ja valtakunnallisten tapahtumien järjestäjän organisoitkokemukseen yli 66 vuoden ajalta. Suomen Ladun Ulkoilukeskuksissa ja valtakunnallisissa tapahtumissa mm. Avantouinnin MM-kisoissa on testattu turvallisuusasiakirjojen ja pelastussuunnitelmien laatimista ja toimivuutta usean vuoden ajan.

Lisätietoa: www.suomenlatu.fi

2. Ohjeiden tarkoitus

Tapahtumien erilaiset sisällöt ja tavoitteet sekä erilaiset osallistujamäärät asettavat jokaisen tapahtuman toteutukselle sekä turvallisuussuunnittelulle yksilöllisiä raameja. Tässä oppaassa on pyritty linjaamaan yleisluontoisia lakeihin ja muihin ohjeistuksiin perustuvia reunaehtoja.

Yhdistyksen turvallisuusoppaan tarkoituksena on helpottaa erikokoisten tapahtumien järjestäjän suunnittelu- ja organisointityötä. Asiaa tarkastellaan tavallisen yhdistyksen, liikunta- ja urheiluseuran kannalta. Uusien lakien ja ohjeiden vaatimukset pyritään konkretisoimaan ja antamaan esimerkkejä turvallisen toiminnan kulmakivistä. Opas sisältää muisti-, ja tarkistuslistoja sekä turvallisuusasioiden suunnittelua helpottavia vinkkejä.

Ohjeistuksen tarkoituksena on yhtenäistää pelisäännöt kaikille toimijoille ja helpottaa näin myös viranomaisten tarkastustehtävää. Yhteiset pelisäännöt voivat helpottaa yhdistyksessäkin eri toimijoiden toimimista. Keskeisenä tavoitteena on tapaturmien, onnettomuuksien ja vahinkojen ennaltaehkäisy. Ohjeet antavat seuravälle selkeät toiminta-ohjeet, jos jotakin kuitenkin sattuu ja näin saadaan vahingot minimoitua.

TURVALLISEN TAPAHTUMAN RESEPTI:

- *suunnittelu ajoissa ja täsmällisesti*
- *järjestäjän kokemus ja sitoutuneisuus*
- *yhteistyö viranomaisten kanssa*
- *tekijöiden keskinäinen viestintä*
- *tekijöiden selkeä työnjako*
- *toimijoiden ja ohjaajien osaaminen*
- *realistinen riskien arviointi*
- *riskienhallinnan motivaatio ja osaaminen*

- *toimijoiden motivointi ja perehdytys*
- *ensiaputaidot ja -järjestelyt*
- *olosuhteet ja ympäristö sekä niiden huomioiminen*
- *välineiden kunto ja laatu*
- *osallistujien lähtökohdat huomioon*
- *kriisiviestinnän suunnitelma*
- *kriisijohtamisen organisaatio*
- *vakuutukset*

3. Tapahtumien luonne

Suomessa on lainsäädännöllä varmistettu kokoontumisvapaus. Kokoontumislaki määrittelee yleiset tilaisuudet joko yleisiksi kokouksiksi tai yleisötilaisuuksiksi. Yhdistyksen toimintaan kuuluu usein erilaisten ja erikokoisten kokoontumisten järjestäminen; kymmenen hengen liikuntaryhmistä tuhansien osallistujien yleisötapahtumiin. Yleisötapahtuma, kertaluonteinen liikuntatapahtuma tai jatkuva viikoittainen ryhmätoiminta voi painottua liikuntaan, kulttuuriin, virkistykseen tai muuhun tarkoitukseen. Liikuntatapahtumia järjestävät liikunta- ja urheiluseurojen lisäksi erilaiset yhdistykset, järjestöt, yhteisöt, yritykset, koulut, päiväkodit ja monet epäviralliset yhteenliittymät.

Tapahtumien tavoitteet, sisältö ja osallistujat ovat hyvinkin erilaisia. Yhdistyksen tavoitteet ja eri toimintamuodot sekä keinot tavoitteiden saavuttamiseen määritellään yhdistyksen säännöissä, toimintasuunnitelmassa ja kokoontumisten pöytäkirjoissa. Yhdistyksen yleiset toimintatavat ja turvallisuuden huomioiminen niissä kirjataan yhdistyksen turvallisuusasiakirjaan, jota seuraavassa luvussa käsitellään.

Yleisötilaisuuden saa järjestää täysivaltainen henkilö, yhteisö tai säätiö. Yleisten kokouksien ja yleisötilaisuuksien järjestäminen ei edellytä erillistä lupaa, vaan ilmoitus poliisille riittää. Pienimuotoisista tilaisuuksista ei tarvita ilmoitusta, jos ei järjestäjän ylläpitämiseksi tarvita toimenpiteitä. Yleisötilaisuuden järjestäjän on hankittava järjestämispaikan omistajan tai haltijan lupa paikan käyttämiseen tilaisuutta varten.

4. Yhdistyksen turvallisuuskulttuuri

Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta määrittelee yhdistyksen palvelun tuottajaksi aina kun toimintaan voi osallistua yhdistyksen ulkopuolinen henkilö tai yhdistys tuottaa jäsenistölleen tai ulkopuolisille esim. yrityksille maksullisia, taloudellisesti tuottavia palveluita. Lain mukaan palvelusta ei saa aiheutua vaaraa kuluttajan tai palvelun vaikutuspiiriin kuuluvan henkilön terveydelle tai omaisuudelle. Yhdistyksen toimintatavoitteiden kannalta ja toimijoidenkin edun mukaista olisi tuottaa mahdollisimman laadukkaita ja turvallisia palveluita ja toimintoja.

Yhdistyksen puuhanaisille ja -miehille on varmasti myös henkilökohtaisesti tärkeää, että olo on turvattu ja tietää asioiden olevan kunnolla hoidettuja.

Monissa yhdistyksissä järjestetään toimintaa lapsille ja nuorille. Monet vanhemmat ovat mukana itse toiminnassa taatakseen lapsen harrastuksen edellytyksiä. Jokainen vanhempi haluaa varmasti, että voi lähettää lapsensa harrastukseen turvallisesti mielin. Turvallisuuskulttuurin edistämiseksi löytyy siis puolestapuhujia sekä seuran toimijoiden että osallistujien piiristä.

Turvallisuus on yhdistyksen toiminnan myyntivaltti; jokainen puuhamies tai -nainen haluaa olla varma omasta turvallisuudestaan tai lapsensa turvallisuudesta. Jokainen toimintaan osallistuva haluaa olla "varmoissa käsissä".

4.1 Yhdistys vastuullisena toimijana

Yhdistyslain mukaan yhdistyksellä on oltava säännöt, joissa todetaan yhdistyksen toiminnan tarkoitus. Yhdistyksellä on oltava hallitus, joka on yhdistyksen lakimääräinen toimielin ja lakimääräinen edustaja. Hallitus on myös yhdistyksen toimeenpaneva organisaatio eli hallituksen tehtä-

vänä on yhdistyksen asioiden hoitaminen. Yhdistyksellä on moraalinen ja juridinen vastuu toteuttaa toimintaa mahdollisimman turvallisesti ja laadukkaasti.

Yhdistys voi joutua korvausvelvolliseksi ulkopuoliselle, sopimuskumppanilleen, omalle jäsenelleen tai täysin ulkopuoliselle aiheuttamastaan vahingosta.

Yhdistyksen hallituksen jäsen, yhdistyksen toimihenkilö tai tilintarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka on toimessaan tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheuttanut yhdistykselle. Lisäksi he voivat joutua korvausvelvollisiksi, kun ovat aiheuttaneet vahinkoa yhdistyksen jäsenelle tai sivulliselle yhdistyslakia tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla.

Yhdistyksen työntekijäasemassa oleva voi joutua korvaamaan vahingonkorvauslaissa säädetyllä tavalla yhdistykselle tai ulkopuoliselle aiheuttamansa vahingon.

Vahingonkorvausta oikeudessa pohdittaessa otetaan huomioon vahingon syntytapa, korvausvelvollisen tuottamus tai huolimattomuus sekä syy-yhteys tällaisen menettelyn tai laiminlyönnin ja vahingon syntymisen välillä. Huomioitavaa on, että huolimattomuutta on myös ryhtyminen tehtävään, jota ei hallitse. Tuottamuksen määrä sekä vastuuvollisen asiantuntemus tai sen puute voivat vaikuttaa korvattavan vahingon määrään. Yhdistyksen hallitukselle myönnetystä vastuuvapaudesta päättäminen liittyy korvausvelvollisuuteen. Jos vastuuvapaus on myönnetty, korvausta yhdistykselle ei voida vaatia niiden seikkojen perusteella, jotka olivat tiedossa vastuuvapaudesta päätettäessä. Jäsenelle ja sivulliselle aiheutetussa vahingossa vastuuvapauden myöntäminen ei poista korvausvelvollisuutta.

Yhdistys on vastuullinen toimija ja se voi joutua korvausvelvollisuuteen huolimattomasta toiminnasta.

Vastuu yleisen kokouksen, yleisötilaisuuden, tapahtuman tai palvelun turvallisuudesta on aina ensisijaisesti tilaisuuden järjestäjällä. Vastuu ei siirry ilmoituksen tai mahdollisen tarkastuksen myötä viranomaiselle, eikä tarkastetulle kohteelle anneta "hyväksyntää" tai "diplomia". Viranomaisen tarkastus ei yleensä kata kaikkia toimintoja, varusteita, henkilöstöä tai suorituspaikkoja, vaan järjestäjä kuuluu ne itse tarkistaa ja varmistaa turvallisuus.

Yleisötilaisuuden järjestäjällä tai maksullisen kuluttajapalvelun tuottajalla on Suomessa ns. korostunut huolellisuusvelvollisuus. Korostunut huolellisuusvelvollisuus tarkoittaa sitä, että järjestäjän on näytettävä olleensa huolellinen eli kyseessä on niin sanottu käännetty todistustaakka.

Mikäli yleisötapahtumassa sattuu tapaturmia tai onnettomuuksia, joihin vahingon kärsinyt katsoo järjestäjien toimien vaikuttaneen, voi vahingon kärsinyt vaatia korvausta. Yleisötilaisuuden järjestäjän on tämän jälkeen selvitettävä toimintansa huolellisuus päästäkseen vahingonkorvausvelvollisuudestaan.

Yhdistyksen tai yrityksen kannattaa tarkastaa, että lajiliiton seurojensa puolesta ottama Tuplaturvavakuutus on voimassa (lista Tuplaturvaliitoista osoitteesta www.slu.fi). Jos lajiliitto ei ole ottanut vakuutusta, seuran kannattaa ottaa tapahtumaan järjestäjän vastuuvakuutus, jolloin vakuutusyhtiö huolehtii korvausneuvotteluista ja myös oikeudenkäyntikuluista, mikäli asiaa käsitellään oikeudessa. Vakuutusyhtiö huolehtii korvauksen maksamisen vahingonkärsineelle. Jos kyse on vakavasta, rikosoikeudelliseen prosessiin johtavasta onnettomuudesta, voi järjestäjä joutua syytteeseen, saada tuomioita tuottamuksellisesta toiminnasta, joutua korvaamaan henkisiä kärsimyksiä tai saada sakkoja. Tuottamuksen määrä sekä vastuuvollisen asiantuntemus tai sen puute voivat vaikuttaa korvauksen laajuuteen tai määrään.

Huolimattomuutta on myös ryhtyminen tehtävään, jota ei hallitse.

Mikäli yhdistys omistaa toimitalon tai kokoontumistilan, on se velvollinen tekemään rakennukseen pelastussuunnitelman, jonka kiinteistön

hallitus hyväksyy ja palotarkastaja toteaa tarkastuksen yhteydessä sen tehdyn hyväksyttävästi. Yhdistyksen turvallisuusasiakirja koskee toimintaa ja siihen liitteeksi tehdään kullekin yksittäiselle tapahtumalle tarvittaessa turvallisuus- ja pelastussuunnitelma.

Yhdistyksen hallitus päättää

Yhdistyksen hallituksen pöytäkirjaan tulee merkitä päätökset toiminnan turvallisuuden valmistelu- ja suunnittelutyöstä, turvallisuusasiakirjasta, vakuutuksista ja yleensäkin tapahtumien toteuttamisen työnjaosta ja vastuuhenkilöistä. Turvallisuussuunnittelun etenemisen kannalta voi olla edullista nimetä työryhmä tai vastuuhenkilö valmistelemaan asiakirjan laatimista. Työryhmä tai turvallisuusvastaava kokoaa turvallisuusasiakirjan luonnoksen, joka käsitellään ja se hyväksytään hallituksen kokouksessa.

Yhdistyksen turvallisuusasiakirja kokoaa yhdistyksen eri toimintamuodot, suorituspaikkojen olosuhteet, vastuuhenkilöt, toimintaan osallistujien kunto- ja riskitason, työnjaon toimijoiden kesken ja turvallisuutta edistävät toimintatavat.

Turvallisuus- ja pelastussuunnitelma tehdään kustakin yleisötapahtumasta tai ohjelmanpalvelusta erikseen ja siinä viitataan yhdistyksen turvallisuusasiakirjaan.

Turvallisuuden todellisen edistymisen tai kehittämisen kannalta olisi hyödyllistä, jos asiakirjaa koottaisiin yhdessä toimijoiden kanssa. Yhdessä tehty asiakirja on realistinen, totuudenmukainen, toimintaa palveleva ja käytännön toimintaan johtava. Toimijoiden sitoutuminen turvallisuuskulttuurin edistämiseen ja jokaisen oman toiminnan kehittämiseen saataisiin näin myös varmistettua. Turvallisuusasiakirjasta ei ole pelkästään paperilla hyötyä, vaan sen tulisi vaikuttaa käytännön ratkaisuihin.

Hallitus päättää asiakirjan jalkauttamisesta eli miettii, miten seuran eri toimijat saavat siitä tiedon, miten se käydään läpi, millaista lisäkoulutusta toimijat mahdollisesti tarvitsevat ja miten ja kuinka usein se päivitetään.

TURVALLISUUSASIAKIRJAN TEKEMINEN YHDISTYKSESSÄ

Turvallisuus on joukkuepelejä. Kotikylän Urheiluseuran turvallisuusasiakirja syntyi yhteistuumin!

Kotikylän Urheiluseuran hallituksen jäsen Teuvo Touhu oli kuullut uudesta kuluttajapalvelusten turvallisuuslaista, ja hän otti asian esille hallituksen kokouksessa. Hallitus päätti nimetä Teuvon turvallisuusasiaa valmistelemaan. Teuvo kutsui koolle heti seuraavana päivänä seuran jokaisesta eri toimintalohkosta sen vastuuhenkilön. Turvallisuuskokoukseksi nimetty tapaaminen järjestettiin tiistai-iltana ja aikaa oli varattu kolme tuntia. Tapaamisen tarkoituksena oli kartoittaa, millaisia riskejä eri toimintoihin voisi liittyä. Teuvo oli pyytänyt seuran sihteerin Kaija Kynäilijän mukaan kirjaamaan ajatuksia ja kokoamaan ehdotuksia. Kaija oli myös monistanut osallistujille riskianalyytikaavakkeita, joissa jaoteltiin kunkin toiminta eri osa-alueisiin, riskeihin ja toimenpiteisiin riskien ehkäisemiseksi.

Paikalle saapui Jokke Jalkapalloilija, joka järjesti junioreille turnauksia ja pelejä. Katriina Kurvi veti kuntojumppaa kolme kertaa viikossa koulun jumppasalissa, Satu Sulo ohjasi satujumppaa kaksi kertaa viikossa ja Kyösti Kojo järjesti Lapin vaelluksia kaksi viikkoa vuodessa. Timo Touhu hankki seuralle varoja organisoimalla kerran vuodessa ison yleisökonserтин keskuspuistossa.

Teuvo toivotti kaikki tervetulleeksi ja alusti aiheesta; miksi meidän nyt tulisi kerätä kaikki hyvät toimintatapamme paperille. Keskusteltiin ensin siitä, mitä hyötyä itse kullekin olisi turvallisuusasiakirjasta. Jokke totesi, että olisi helpompi selittää poikien vanhemmille, miksi kuria tarvitaan. Kyösti kertoi, ettei halua itse olla henkilökohtaisesti vastuussa Lapin reissujen tapaturmista. Satu kertoi haluavansa tehdä pikkulasten vanhemmille ohjeet varusteista ja jumppaan osallistumisesta ja nyt saisi siihenkin apua. Timo Touhu kertoi yleisötapahtuman väkijoukon tempauksista ja halusi lisätä järjestyksenvalvoja tapahtumaan ja budjettiin varoja siihen.

Teuvo innosti osajia pistämään mielikuvituksensa liikkeelle. Mitä kunkin toiminnassa voisi pahimmillaan tapahtua, jos kävisi huonosti. Katriina kertoi heti lihasrevähdyksistä ja diabetesta sairastavasta jumppaajasta. Teuvo muisti koulun parkkipaikan liikenneonnettomuuden ja Kyösti kertoi ampiaisien piston aiheuttamasta allergiahoituksesta. Riskianalyysi-lomakkeiden sarakkeet täyttyivät ja seuraavaksi mietittiin, miten itse kukin voisi varautua läheltä piti tilanteisiin tai miten niitä voitaisiin välttää. – Seuran tapa-

turma- tai vastuuvakuutushan nämä hommat hoitaa, huokaisi Satu, mutta Timo totesi, ettei silti halua ikäviä juttuja tai haittaa seuran toiminnalle. Yhdessä päätettiin hankkia ensiapulaukut

kaikille valmentajille ja ohjaajille. Katriina lupasi tarkistaa jumppakoulun pelastussuunnitelman koulun rehtorilta, ja Jokke lupasi tehdä turvallisuus-suunnitelman omista valmennusryhmistään muille malliksi.

Teuvo kiitti kokoontumisesta ja lupasi laatia luonnoksen seuran turvallisuusasiakirjasta seuraavalla viikolla. Asiakirja postitettiin koko porukalle tarkistettavaksi ja hyväksyttiin seuraavassa hallituksen kokouksessa. Siitä kuukauden päästä kokoonnuttiin vielä miettimään, miten asiakirjasta kerrotaan kaikille, ja kenelle turvallisuussuunnitelmat eri tapahtumista kootaan.

4.2. Yhdistyksen turvallisuusasiakirja

Kuluttajavirasto valvoo valtakunnallisesti kulutustavaroista ja kuluttajapalvelujen turvallisuudesta säädetyn lain toteutumista ja paikallisesti lakia valvoo kunnan terveystarkastaja. Kuluttajaviraston ohjeiden mukaan toteuttavan tahon on tehtävä palveluistaan turvallisuusasiakirja. Yhdistyksen turvallisuusasiakirja kokoaa yhdistyksen eri toimintamuodot, toimipaikat, suorituspaikkojen olosuhteet, vastuuhenkilöt, työnjaon toimijoiden kesken ja turvallisuutta edistävät toimintatavat.

Turvallisuusasiakirja helpottaa tapahtumien suunnittelua, nopeuttaa työnjakoa, toimii muistilistana ja helpottaa uusien toimijoiden perehdyttämisessä. Hyvin toimivassa seurassa turvallisuusasioita on ennenkin huomioitu, sillä tapahtumia ei synny ilman järjestelmällistä suunnittelua ja varautumista. Nyt tarvitaan asioiden kirjaamista ja yhtenäisistä toimintavoista sopimista.

Kun turvallisuusasiakirjapohja on kerran tehty, on yhdistyksen yleisötapahtumien tai pienempien kurssien, tai retkien suunnittelukin jo helpompaa. Ajan myötä asiakirjasta tulee arvokas dokumentti tuleville yhdistysaktiiveille.

MIKSI LAATIA TURVALLISUUSASIAKIRJA YHDISTYKSELLE!

- helpottaa yhdistyksen hallituksen suunnittelu- ja valvontatehtävää
- selkeyttää vastuukysymyksiä ja toimijoiden vastuunottoa
- selkiyttää toimijoiden työnjakoa
- toimii tapahtumien tekemisen muistilistana
- parantaa toimintojen sujuvuutta ja laatua
- ennaltaehkäisee tapaturmia ja onnettomuuksia
- helpottaa tilastojen keruuta tapaturmista
- helpottaa uusien toimihenkilöiden perehdyttämistä
- helpottaa toiminnan suunnittelua
- määrittelee kriisiviestinnän toimitapoja, jos jotain sattuisi
- selkeyttää toimintaa vakuutusyhtiöön päin, jos jotain sattuu
- laki kuluttajavaroista ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta edellyttää

Turvallisuusasiakirjassa mainitaan yhdistyksen eri toimintamuodot ja niissä sovitut turvallisuutta edistävät toimintatavat. Kunkin toiminnan vastuuhenkilöt mainitaan ja todetaan työnjako ja turvallisuustehtävät. Kunkin toiminnon riskit kartoitetaan ja onnettomuuksien sekä tapaturmien ennaltaehkäisyn kannalta tärkeät toimintatavat kirjataan. Yhdistyksen toiminnan suorituspaikat todetaan, ja jos paikat vaihtelevat, mainitaan suorituspaikkojen valinnan perusteet. Suorituspaikkojen kunnossapitoon- ja huoltoon sekä paloturvallisuuteen kiinnitetään huomioita.

Yhdistyksen toiminnan järjestäjille, valmentajille ja ohjaajille määritellään osaomistajia, koulutus- tai kurssivaatimuksia sekä ohjeistuksia toiminnan järjestämisestä. Näin toiminnasta vastuussa olevan yhdistyksen hallituksen voidaan katsoa perehdyttäneen toimijoita ja antaneen turvallisen toiminnan järjestämisen neuvoja toimijoille.

YHDISTYKSEN TURVALLISUUSASIAKIRJAN MALLISISÄLLYS:

1. Yhdistyksen toiminnan kuvaus
2. Yhdistyksen vastuuhenkilöt ja toimijat sekä heidän yhteystietonsa
3. Toimintatavat
  - 3.1. Yleisötapaukset
  - 3.2. Kuluttajapalvelut
  - 3.3. Jäsentapahtumat
  - 3.4. Koulutus ja perehdyttäminen
  - 3.5. Ohjaajien/valmentajien osaaminen
  - 3.6. Ensiaputaidot
4. Osallistujat ja ohjeistus
5. Suorituspaikat
  - 5.1. Rakennukset, reitit yms.
  - 5.2. Paloturvallisuus
  - 5.3. Valmius suojautua erilaisissa onnettomuustilanteissa
  - 5.4. Suorituspaikkojen valintaohjeet
6. Välineistö ja sen huolto
7. Toimintaohje onnettomuus- ja vahinkotilanteissa
8. Toiminta tapahtuman tai onnettomuuden jälkeen
9. Ravinto- ja hygieniaohjeisto
10. Toimijoiden ohjeistus ja päivitys
11. Vakuutukset

Yhdistyksen turvallisuusasiakirjan sisällöstä:

YHDISTYKSEN TOIMINNAN TAVOITE

Yhdistys on syntynyt jäseniensä aloitteesta ja sen toiminta on aatteellista. Toimintaa pyöritetään siis jäsenille tärkeän asian edistämiseksi tai toiminnan aikaansaamiseksi. Jäsenet toivovat mahdollisimman toimivaa, laadukasta ja mallikelpoista toimintaa ja yhdistyksen hallitus vastaa sellaisen toiminnan aikaansaamisesta. Yhdistyksen turvallisuusasiakirjassa voidaan mainita, mikä on toiminnan tarkoitus, ja miten tavoitteisiin päästään, ja millaisia keinoja käytetään. Yhdistyksen arvoista ja toimintastrategiasta lähtee myös turvallisuuskulttuurin luominen sekä turvallisten toimintatapojen vakiintuminen.

YHDISTYKSEN VASTUULLISET TOIMIJAT

Turvallisuusasiakirjassa mainitaan yhdistyksen hallituksen ja päätöksenteon toimintatavat sekä työnjako eri toiminta-alojen suhteen. Todetaan, onko hallituksen jäsenistä joku nimetty turvallisuusvastaavaksi. Mainitaan toimintasuunnitelmien tekemisen tavat ja se, kirjataan kaikki tapahtumat myös toimintasuunnitelmaan, vai mikä on suunnittelun aikataulu.

YHDISTYKSEN TOIMINTA-ALUEET

Todetaan yhdistyksen toiminnan eri osa-alueet tai keinot. Mainitaan eri toiminta-alueiden toimintatavat ja yleiset ohjeet, työnjakojärjestelyt ja toimintaa järjestäviltä vaadittavat valmiudet.

KILPAILUTOIMINTA

Kuluttajaviraston ohjeet eivät koske itse kilpailemista, mutta kylläkin yleisöä. Kilpailujen yleisömäärä voi nousta suureksikin, jolloin pelastuslain ja asetuksen mukaan tapahtumasta on tehtävä pelastussuunnitelma. Yhdistyksen turvallisuusasiakirjassa voidaan todeta yleisötapahtumat ja niiden vastuuhenkilöt sekä pelastussuunnitelman tekemisen ja viranomaiselle toimittamisen aikataulu.

Kilpailutoiminnan pelastussuunnitelmassa huomioidaan mm. opasteet, liikennejärjestelyt, käytettävien rakennusten pelastussuunnitelmat, hygienia- ja ravinto-ohjeistus, ensiapu, ensisammutusvalmius, kuulutukset

ja ohjeistus osallistujille ja yleisölle mahdollisen tapaturman tai onnettomuuden sattuessa, evakuointivalmius ja raportointi. Tapahtumassa myytävien ja jaettavien tavaroiden on täytettävä niitä koskevat määräykset.

LIIKUNTATOIMINNASTA ILMOITTAMISEN KÄYTÄNNÖT

Liikuntaryhmään tai -kurssille tulijan olisi etukäteen tiedettävä, millainen toiminta on kyseessä, minkä kuntoiselle ryhmä on tarkoitettu, kauanko harjoitus kestää, kuka sen järjestää ja ohjaa, paljonko se maksaa ja mitä maksu sisältää. Laaditaan vaikkapa seuran liikuntaryhmille mainosohja, jossa nämä asiat on jo valmiina otsikkoina.

Sovitaan keneltä saa lisätietoja ja kenelle ilmoitaudutaan. Jos kyse on lapsista, tehdään ilmoittautumislomakkeet, jonka vanhemmat täyttävät yhteystietoineen ja allekirjoittavat. Yhteystietolomakkeissa kysytään myös allergioista ja toiminnassa huomioitavista sairauksista. Lasten liikuntaryhmän tai leirin ohjaajalla on liikuntatapahtumassa nuo yhteystiedot mukanaan, jos jotain lapselle sattuisi. Osallistujien henkilötiedot ja yhteystiedot säilytetään ja hävitetään huolellisesti ja ovat vain asianomaisilla, jotta henkilötietolakia ja yksityisyyttä kunnioitettaisiin.

TOIMINTA KOULUJEN JUMPPASALEISSA

Useimmiten kouluissa ei ole iltaisin koulun omaa henkilökuntaa paikalla, mutta urheiluseura tai yhdistys kokoaa porukkaa jumppaan tai harjoituksiin. Koulurakennuksen turvallisuudesta vastaa koulun rehtori. Jumpposalin vuokraaja saa useimmiten pelkän avaimen lisäksi vain ohjeen murtohälytysten pois saamiseksi. Näin ei saisi olla, vaan avainta vastaanottaessa tulisi saada tai pyytää turvallisuusohjeita. Avainta vastaanottaessa kannattaa pyytää kopiot koulun pelastussuunnitelmasta. Rehtorilta pitää myös kysyä, missä on tilan tai koulun ilmastoinnin hätäkatkaisija ja mistä veden saa suljettua. Sähkön pääkatkaisijan sijaintikin kannattaa selvittää.

Liikuntaryhmän vetäjän tulisi tietää, miten koulun puhelinverkosta pääsee soittamaan hätänumeroon tai mukana on oltava toimiva matkapuhelin. Jumpposalin seinään tulisi asettaa kyltti, jossa kerrotaan koulun turvallisuudesta vastaavan nimi ja yhteystiedot, lähimmän puhelimen sijainti sekä ohjeet hälytyksen tekemiseen.

Jumppasalista on oltava vähintään kaksi toisistaan riippumatonta pois-

tumistietä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tilasta on kaksi kulkureittiä, jotka eivät johda esimerkiksi samaan käytävään. Näin ei kaikissa vanhemmissa kouluissa ole, mutta siihen tulee pyrkiä.

Kaikista poistumistieovista pitää päästä ulos ilman avainta. Samalla voi tarkistaa, että poistumistievalot palavat, jolloin tilasta on opastus ulos myös sähköjen mentyä pimeässä.

On hyvä myös katsoa kaikki tilan sammuttimet, jotta ne varmasti löytyvät onnettomuustilanteessa. Sammuttimet voivat olla käyttäjille tuntematonta mallia, joten etikettiin ja malliin tutustuminen kannattaa varmasti.

Kutsuessa ihmisiä tilaisuuteen kerrotaan heille myös, mihin he jättävät autonsa. Koulun luokse tulisi olla aina pelastusajoneuvoille kulkuyhteys ja koulun portti ei saisi olla kiinni. Selvitetään myös pelastussuunnitelmasta, etteivät pysäköidyt autot haittaa mahdollisen nostolavayksikön toimintaa.

Toiminnoista kannattaa tehdä muistilista, jossa on huomioitu niin murtohälyttimet, kuin muuhunkin turvallisuuteen liittyvät asiat. Lista on helppo antaa esim. jumpanvetäjän sijaiselle ja yhdistyksen turvallisuusvastaavalle. Mikäli koulun turvallisuuskuluttuuri näyttää olevan täysin retuperällä, kannattaa valita toimintapaikaksi joku muu tila ja ilmoittaa asiasta alueen palotarkastajalle.

TOIMINTA URHEILUKENTILLÄ

Yhdistys toteuttaa yleisurheiluharjoituksia paikkakunnan urheilukentällä. Urheilukentän olosuhteista ja varusteista vastaa useimmiten kunnan liikuntatoimi, johon kannattaa olla yhteydessä heti kun havaitsee epäkohtia tai rikkinäisiä välineitä. Mikäli yhdistys toteuttaa tapahtumia kentällä, on se vastuussa olosuhteiden tarkistamisesta ja järjestelyistä. Yhdistyksen turvallisuusasiakirjaan kirjataan, että valmentaja on ajoissa paikalla ja tarkistaa kentän olosuhteet. Valmentaja tai ryhmän vetäjä selvittää, miten kentän sosiaalitulat ovat käytössä ja mistä pääsee soittamaan, jos tarvitaan apua. Selvitetään myös, miten pelastusajoneuvo pääsee kentälle; ovatko portit lukossa ja mikä on kentän osoite. Valmentajalla on aina mukanaan ensiapulaukku ja ladattu kännykkä. Valmentaja huolehtii urheilijoiden alkuverryttelystä, jotta revähdyksiä yms. tapaturmia ei pääse sattumaan. Harjoitusvuorot jaetaan niin, että eri-

ikäiset pääsevät turvallisesti harjoittelemaan. Valmentaja ohjaa toimintaa niin, että kukin harjoittelee/ juoksee/ heittää vuorollaan ja kukaan ei kulje harjoitusalueen poikki kesken harjoituksen. Valmentaja huolehtii erityisissä sääolosuhteissa urheilijoiden vaatetuksen ohjeistamisesta (tuulipuvut, lämmittelyasujen käyttö) ja nestetankkauksesta erityisesti helleolosuhteissa. Valmentaja lähettää ko. ohjeistuksen myös lasten tai nuorten vanhemmille tiedoksi.

Kaikki edellä mainittu kootaan turvallisuussuunnitelmaksi, joka on helppo antaa myös uusille valmentajille/ohjaajille tai valmentajan sijaiselle.

TOIMINTA MAASTOSSA

Yhdistyksen toimiessa maastossa ja luonnossa, kirjataan ylös etukäteisjärjestelyjen tavat; suunnitellaan reitti tai retki osallistujien kunnan mukaisesti, tarkistetaan reitti etukäteen sekä huomioidaan sään muutokset. Ohjaajat osaavat liikkua ko. alueella ja reitti jätetään myös jonkun muun tietoon. Ohjaajilta edellytetään tarvittavia suunnistus-, kartanluku-, ja ensiaputaitoja. Etukäteen selvitetään kännykän kuuluvuus tapahtumareitillä ja se, miten kauan avunsaaminen reitin eri kolkiin kestäisi. Varaudutaan ensiapuvälineillä ja mahdollisesti moottorikelkalla, paareilla tai pelastuslakanalla, jos ambulanssi ei pääse tai löydä reitin joka kolkaan.

Jos maastotoiminta sisältää tulien tekemistä, huolehditaan tarvittavista luvista, eikä sytytetä avotulta metsäpalovaroituksen aikaan. Tulipaikat tarkistetaan ja huomioidaan tuulen vaikutus sekä ihmisten sijoittelu turvallisesti riittävän etäälle kipinöistä. Ulkoiluvaatteet palavat yllättävän nopeasti, joten harjoitellaan ensisammutusta, varaudutaan sammuuspeitteellä ja vesiämpärillä. Jos yövytään teltoissa, joita lämmitetään kamiinalla tms., tarvitaan koko yöksi kipinävahti.

YHDISTYKSEN MATKAT

Jos yhdistys kokoaa porukkaa ns. kimpakyyteihin, sovitaan niihin liittyvät järjestelyt yhteisesti. Kuljettajiksi valitaan hyvin levänneitä ja kokeneita ajajia. Kuljetusautoina suositaan uudehkoja tai hyvässä kunnossa olevia autoja. Varataan riittävästi aikaa matkaan, huomioidaan sään ja kelin muutokset sekä noudatetaan liikennesääntöjä erityisen huolellisesti. Pidetään matkan varrella taukoja, jotta kuljettaja pääsee verryttämään. Ei häiritä kuljettajaa ajon aikana.

Jos yhdistys järjestää liikuntamatkoja, ei mukaan kannata ottaa kuin yhdistyksen jäseniä. Muuten joudutaan miettimään koskeeko matkaa valmismatkalaki ja asia monimutkaistuu.

OHJAAJIEN OMA KUNTO

Ohjaaja tai valmentaja on vastuussa ryhmästä, joten vastuuhenkilön kunnolla on merkitystä porukan turvallisuudelle. Ohjaajat arvioivat kuntoaan toiminnan vaatimuksiin nähden. Ohjaajien lepoajasta kannattaa huolehtia leireillä ja matkoilla sekä huomioida ruokailun merkitys jaksamiselle. Alkoholien käyttö heikentää huomio- ja reaktiokykyä ja altistaa tapaturmille, joten yhdistyksen toiminnoista vastuussa oltaessa sen ei tulisi olla sallittua. Ohjaajat ja valmentajat toimivat myös esimerkiksi tupakointiin ja päihteidenkäyttöön nähden, eivätkä he voi ottaa vastuulleen varsinkaan alaikäisten alkoholien käyttöä. Lasten ja nuorten ohjaajien ei tulisi tupakoida nuorten nähden.

Näistä pelisäännöistä sovitaan yhdessä lasten vanhempien kanssa.

VÄLINEET

Eri lajien ja toimintojen välineiden kunnosta huolehditaan säännöllisesti ja sovitaan yhteiset tarkistuskäytännöt. Valitaan välinevastaava, joka huolehtii tarkistuksista, pitää niistä kirjaa sekä pitää yllä käytäntöjä yhdistyksen välineiden lainamis- tai vuokrauskäytännöistä. Välineiden lainaajille tehdään kirjalliset ko. välineen käyttöohjeet ja tarkistetaan tavarat aina käytön jälkeen.

5. Liikuntatoiminnan turvallisuus

Yksittäisestä kuluttajapalvelutuotteesta, viikoittaisesta liikuntaryhmästä, retkestä, leiristä tai kurssista laaditaan turvallisuus- ja pelastussuunnitelma. Suunnitelmassa todetaan, mikä tapahtuma on kyseessä, ketkä ja millaisia ovat osallistujat, mikä on tapahtuman paikka tai reitti, millaisia välineitä tarvitaan, ja ketkä toimivat vastuullisina ohjaajina. Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmassa voidaan viitata yhdistyksen yleiseen turvallisuusasiakirjaan, jonka mukaisesti toimitaan. Yhden-kahden sivun suunnitelma toimii kuten yrityksissä tilausmääräys; kukin ohjaaja tietää aikataulun, työnjaon, asiakkaiden odotukset ja toimintatavan hätätilanteissa. Turvallisuussuunnitelma käydään läpi ohjaajien kokoontumisessa ja se toimitetaan toiminnasta vastaaville tiedoksi. Turvallisuussuunnitelmaa ei toimiteta viranomaisille, mutta kunnan terveystarkastaja valvoo lakia ja voi tehdä pistokokeita toimintoihin ja vaatia asiakirjan nähtäväkseen.

Suunnitelmat säilytetään vaikkapa kansiossa, jos jälkikäteen tulee kysymyksiä tai asiakasvalituksia tapahtumasta. Suunnitelmista on helppo tarkistaa, kuka oli vastuussa.

MIKSI LAATIA KURSSILLE, RETKELLE TAI TOIMINNALLE TURVALLISUUS- JA PELASTUSSUUNNITELMA

- helpottaa osallistujille kertomista
- antaa hyvän ja ammattimaisen kuvan toiminnasta
- helpottaa ohjaajien ja toimijoiden työnjakoa
- parantaa laatua ja osallistujien tyytyväisyyttä
- ennaltaehkäisee tapaturmia ja onnettomuksia
- helpottaa toimimista, jos jotain sattuu
- helpottaa vakuutusasioiden hoitamista, jos jotain sattuu

- helpottaa kertomista oikeudessa, jos joudutaan syyteharkintaan
- laki kuluttajatarvikkeiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta edellyttää
- kunnan terveystarkastaja valvoo ja voi vaatia nähtäväkseen

Ohjaajien osaaminen ja valmistautuminen

Liikuntaryhmien suunnittelu aloitetaan ajoissa ja huomioidaan harjoituspaikan olosuhteet sekä ohjaajien osaamistaso. Kokenut ohjaaja selviää isommistakin ryhmistä, mutta uusien ohjaajien taidot kannattaa punnita realistisesti. Ohjaajien koulutukseen kannattaa satsata ja heidän perehdyttämiseen nimetään seurassa vastuuhenkilö. Toimintatavat käydään lävitse yhdessä ja ohjaajien työnjako sekä tehtävät sovitaan selkeästi.

Ohjaajat suunnittelevat toimintaansa koko kaudelle sekä yksittäiselle harjoitukselle. Suunnittelu on osa turvallisuuskulttuuria, sillä suunnitteluvaiheessa ennakoidaan myös riskejä, valmistaudutaan erilaisiin tilanteisiin ja rajataan osallistujien määrää sekä kuntotasovaatimuksia.

Turvallisuuskulttuuria edistetään myös luomalla arviointikäytäntöjä. Ohjaajat pitävät kirjaa osallistujista, harjoitteista ja läheltä piti tilanteista. Osallistujilta pyydetään palautetta ja huomioidaan toteutuneen toiminnan kehittämistarpeet seuraavan kauden suunnittelussa.

Ohjaaja tai valmentaja valmistautuu ryhmän ohjaamiseen rauhassa ja tarkistaa joka kerta harjoituspaikan ja välineiden kunnon. Ohjaaja on ensiaputaitoinen ja hänellä on mukanaan aina harjoitustilanteissa ensiapulaukku sekä kännykkä.

ENSIAPULAUKUN SISÄLTÖ:

- pikasiteitä
- haavateippiä
- kiinnelaastaria
- sidetaitoksia
- joustosiderulla
- haavanpuhdistusaine
- silmänhuuhteluaine ja -kuppi
- tukiside
- rakkolaastari tai keinohioa
- kolmioliina
- kylmäpakkaus
- lämpöpussi
- avaruushuopa
- kyypakkaus
- lääkehiili
- antihistamiinilääke
- sokeria
- kortisonivoide
- kuumemittari
- sakset
- pinsetit
- pihdit
- suojakäsineet
- ensiapuohjeet
- muistivihko ja lyijykynä

Selkeät säännöt ja harjoitusmalli

Ohjaajan tai valmentajan roolilla on tärkeä merkitys turvallisuuden edistämisen kannalta. Kun koolla on mahdollisesti hyvinkin eri-ikäisiä ihmisiä samassa liikuntapaikassa tai -tilassa, on kaikilla oltava selkeät ohjeet sekä toimintatavat. Liikuntapaikoilla harrastetaan usein myös samanaikaisesti eri lajeja, joissa kaikissa on omat riskinsä tai turvallisuusohjeensa. Pallosta tai mailasta ei tule sivullistenkaan saada päähänsä, vaan kaikki tiloissa toimijat sopivat myös keskenään yhteistoiminnan säännöt ja noudattavat niitä. Ohjaaja järjestää valmennus- tai liikuntaryhmänsä toiminnan niin selkeästi, että kaikki tietävät mitä tehdä, mihin suuntaan liikutaan ja milloin on oma suoritusvuoro. Ohjaajan ohjeet kuuluvat ja hänen näyttämänsä malli näkyy.

Toiminnasta tiedottaminen ja markkinointi

Toiminnasta tiedotettaessa kerrotaan liikuntaryhmän, kurssin tai leirin liikkujalle asettamista vaatimuksista. Maininta aloittelijoiden ryhmästä

tai jatkoryhmästä on jo hyvä alku, mutta sen lisäksi on hyvä muutamalla sanalla kuvata toiminnan sisältöä. Osallistujien tyytyväisyydenkin kannalta on tärkeää, että odotukset ja etukäteiskuva toiminnasta vastaavat todellisuutta. Tarvittaessa tiedottamiseen tulee käyttää suomen ja ruotsin kielen lisäksi myös muita kieliä.

Liikuntaleireistä, vaelluksista, retkistä ja vastaavista pidemmistä tapahtumista on hyvä antaa kirjallista ennakotietoa osallistujille. Kirjeessä voi kertoa mm. suositeltavasta kuntotasosta, varustevaatimuksista, miten mahdolliset sairaudet ja allergiat vaikuttavat osallistumiseen tai ruokailuihin, alkoholin käytön periaatteet, mahdollisesta ennakkovalmistautumisesta ja kurinpidosta, jos kyseessä on lasten/nuorten ryhmä. Kirjeessä kerrotaan myös niistä tekijöistä, joiden takia voidaan joutua muuttamaan ohjelmaa esim. sääolosuhteiden vaikutuksista.

Retkien ja maastolajien etukäteisinformaatiosta tulisi käydä ilmi retken vaatimustaso. Reitin vaativuustasoa luontoliikumisessa ja maastohiihdossa on luokiteltu seuraavasti:

Helppo = Tasaisessa maastossa tapahtuva lyhytkestoinen suoritus.

Normaali = Helppokulkuisessa maastossa tapahtuva suoritus.

Vaativa = Vaihtelevassa maastossa tapahtuva suoritus.

Erittäin vaativa = Erittäin vaihtelevissa maasto-olosuhteissa tapahtuva pitkäkestoinen suoritus.

Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmalle on helppo tehdä valmis pohja tai malli, johon sitten täydennetään kunkin tapahtuman tiedot. Suunnitelmassa viitataan yhdistyksen turvallisuusasiakirjaan, jonka toimintatapoja noudatetaan.

Turvallisuus- ja pelastussuunnitelma -esimerkki

Tapahtuma:	Yritys X:n hiihtokisat Paloheinässä
Osallistujat:	Yritys X:n porukka Keski-ikäisiä ja eritasoinen kuntotaso - kilpailussa vaarana ylittää itsensä ja rehkiä liikaa. Odotetaan noin 20–40 henkeä.
Ajankohta:	keskiviikko 4.2. klo 10–12.00
Tapahtumapaikka:	Helsingin Paloheinän hiihtopalvelun viereinen lähetyalue ja 3 sekä 5 kilometrin ladut.
Osoite:	Kuusimiehentien ja Pakilantien risteys.
Lähtö- ja paluupaikka:	Paloheinän Hiihtopalvelu (alueen parkkipaikan kupeessa). Huomioidaan liikenne parkkipaikalla!
Järjestäjät:	Suomen Latu ry, Pakilan Veto ry oheisen työnjakolistan mukaan.
Etukäteisohjeet osallistujille:	Toimitettu yrityksen yhdyshenkilölle ohjeet pukeutumisesta ja varusteista sekä ajo-ohjeet, ilmoittautuminen etukäteen ma 2.2. mennessä.
Vastuuohjaaja:	Sirpa Arvonen p. 040 00000000
Muut järjestelijät:	Kilpailu Pekka Palosuo, p. 050 000000
Ensiapu	Mirja Olin p. 0400 00000
Hiihtopalvelu	Henna Rantanen p. 050 000000
Laturetki	Seppo Karhu p. 040 000000
Hiihtopalvelun numero:	0400 00000
Ohjaajien pakolliset varusteet:	EA-taito, EA-laukku, lämmintä juotavaa, kartta, toimiva puhelin, avaruushuopa, suksivoiteita.

Tapahtuman reitti ja aikataulu: Tapahtuman (hiihtokisat, hiihtotekniikkaopetus ja ja laturetki)reitti on merkitty liitteenä olevaan karttaan. Reitti kulkee Paloheinän laduilla ja ohjaajat tuntevat sen.

Auttajien opastaminen: Tapaturman tai onnettomuuden sattuessa hälytysajoneuvot ohjataan Paloheinän ulkoilupuistoon parkkipaikalle. Myös pelastuslaitoksen moottorikelkka on mahdollista toimittaa Paloheinän Ulkoilualan parkkipaikalle kuorma-autolla. Osoite on Kuusimiehentien ja Pakilantien risteys. Tuusulan tieltä päin tultaessa ajetaan Kuusimiehentietä, Pakilasta päin tultaessa ajetaan Pakilantietä. Mikäli onnettomuus tapahtuu jossain muualla, on ohjaajien pystyttävä kuvailemaan kartan perusteella sijaintinsa, jos potilas joudutaan kuljettamaan esim. moottorikelkalla tapahtumapaikalta hälytysajoneuvon luokse.

Riskit ja ennakointi: Suurimpina riskeinä ovat alaraajojen venähdykset ja revähdykset, joihin ensiapuina KKK-hoito. Kaatumiset ladulla mahdollisia ja seurauksena murtumia yms. kipushokki vaaratekijänä. Liika rehkiminen ja yrittäminen voi johtaa äkillisiin sairaskohtauksiin esim. sydänkohtaus, epilepsia, sokeriatauti, jolloin avun saannin nopeus voi pelastaa hengen.

Riskien hallinta: Osallistujat ilmoittautuvat etukäteen ja järjestäjiä varataan osallistujien määrän mukaan, kuitenkin vähintään kahdeksan. Pakkasta ja säätilaa seurataan. Mikäli keliolosuhteet (esim. erittäin kova tuuli tai sankka lumisade) aiheuttavat riskin, tästä informoidaan tai päätetään ohjelman muutoksista. Tästä tekee päätöksen vastuuohjaaja. Ennen kilpailua informoidaan osallistujia yhteisessä infotilaisuudessa ja kehoitetaan hiihtämään oman kunnon mukaan. Suksia voidellaan ja annetaan sään mukaisia pukeutumisvinkkejä. Vedetään alkuverryttely ohjatusti, jotta lähdetään lämpimänä liikkeelle.

Toiminta
häätapauksessa:

- 1) Pysähdy, arvio tilanne
- 2) Sovi työnjako ja tilanteen johtaminen
- 3) Välitön ensiapu ja muut tarvittavat toimenpiteet (potilaan siirtäminen pelastusajoneuvon saavutettaviin, potilaan peittäminen jne).
- 4) Soita 112 – kerro mikä on potilaan tilanne
- 5) Opasta pelastusajoneuvo – kuka menee vastaan. Osoite on Kuusimiehentien ja Pakilantien risteys. Lähetä hälytysajoneuvon opastajaksi joku Paloheinän Ulkoilumajan eteen.
- 6) Kun tilanne ohi, välitön ilmoitus toiminnanjohtajalle ja viestintäpäällikölle. Lausuntoja tapahtumasta antaa toiminnanjohtaja.
- 7) Tehdään raportti tapahtuneesta
- 8) Ilmoitetaan tarvittaessa viranomaisille.

Suunnitelma jakelu: Pääopas, muut oppaat, kilpailun järjestäjät, Suomen Ladun toimisto, Paloheinän Hiihtopalvelu ja Töölönlahden Ulkoilukeskus.

Käydään läpi ohjaajien palaverissa 4.2. klo 9.00.

TURVALLISEN LIIKUNTARYHMÄN JÄRJESTÄJÄN MUISTILISTA:

- ohjaajien/valmentajien hyvä osaaminen ja koulutus
- tunnetaan omat vahvuudet ja heikkoudet
- ohjaajien ensiapukoulutus ja taidot

- ensiapulaukku mukana ohjaustilanteissa
- selkeät mainokset ja etukäteisinformaatio
- hinta-laatusuhdetta mietitään
- toiminnot ja tuotteet testataan etukäteen
- osallistujien kuntotaso huomioitu
- osallistujien yhteystiedot kerätty ja säilytetty yksityisyys säilyttäen
- valitaan harjoitteet osallistujien kunto- ja taitotason mukaisesti
- verrytellään hyvin
- huomioidaan osallistujien vireystaso
- huomioidaan ryhmän koko ja liikkujien vaatima tila
- sovitaan harjoitusten pelisäännöt selkeästi
- ohjaajalla/valmentajalla kuuluva ääni ja selkeä ulosanti, jotta ohjeet ymmärretään
- tarkistetaan harjoitustila ennen jokaista harjoituskertaa
- tarkistetaan välineiden kunto säännöllisesti ja ennen jokaista harjoituskertaa
- perehdytään harjoitustilan pelastussuunnitelmaan
- tiedetään, missä poistumistiet
- sovitaan työnjaosta ohjaajien/valmentajien kesken
- osallistujien yhteystiedot kerätään
- kerätään tiedot osallistujien allergioista/sairauksista, jos lähdetään retkille tai leireille
- tarkistetaan tarvittavat vakuutukset
- huomioidaan vastuu- ja turvallisuuskysymykset
- ei jätetä ryhmää valvomatta
- kerrotaan ryhmälle turvallisuusasioista ja harjoitellaan poistumista
- tehdään ryhmän turvallisuus- ja pelastussuunnitelma
- turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat päivitetään säännöllisesti

6. Turvalliset leirit

Liikuntaleireille laaditaan turvallisuus- ja pelastussuunnitelma. Suunnitelmassa todetaan, kuka on leirin vastuullinen järjestäjä, ketkä ovat ohjaajina, ketkä osallistuvat, ja missä toiminnot tapahtuvat. Kartoitetaan tapahtumapaikkojen olosuhteet, harjoituspaikat, reitit ja mahdollisten säännösten vaikutukset. Jos leirille on järjestetty yhteinen kuljetus, alkaa ohjaajien vastuu jo lähtöpaikalta ja matkan turvallisuuskin huomioidaan suunnittelussa. Tehdään riskianalyysi, jossa käytetään mielikuvitusta; mitä voisikaan tapahtua, ja miten omilla toimilla tapaturmat ja onnettomuudet voidaan hyvin pitkälle ennaltaehkäistä.

Harjoittelun ja liikuntatoiminnan lisäksi huomioidaan leirin pituus ja ympärivuorokautisuus. Ohjaajille tehdään työnjako ja työvuorot sekä selkeät vastuualueet. Iltaohjelmiakin mietitään turvallisuuden kannalta; iltanuotiolle varataan sammutuspeite ja vettä sekä sovitaan kuka aikuisista valvoo järjestystä yömyöhään. Saunomiset ja uimiset mietitään; varmistetaan etukäteen leiriläisten uimataidosta ja toteutetaan uintihetket tai -retket aina valvotusti.

Leiriläisten majoituspaikkaa mietitään ja varmistetaan rakennuksen käyttötarkoituksesta, jos kyse on muusta kuin hotellin tapaisesta rakennuksesta esim. vanhasta koulusta. Vastuuhenkilön kannattaa pyytää nähtäväkseen rakennuksen pelastussuunnitelma ja kysyä majoituskäyttöä rakennuksen haltijalta. Jos majoituspaikan rakennusluvassa ei mainita sitä yöpymiskäyttöön tehdyksi, on kutsuttava paikkakunnan pelastusviranomaisen paikalle tekemään tarkistus ja myöntämään lupa tilapäiselle majoittumiselle. Leirin vastuuhenkilö tutustuu joka tapauksessa rakennuksen pelastussuunnitelmaan, varaa mukaansa ylimääräisiä palovaroittimia ja niiden pattereita majoitushuoneisiin, tarkistaa poistumistiet ja määrää leirivartion sekä käy läpi toimintatavat kaikkien osallistujien kesken mahdollisessa tulipalotilanteessa.

Osallistujille annetaan etukäteisohjeet varusteista ja kerrotaan, millaista kuntotasoa edellytetään. Osallistujat täyttävät ilmoittautumislomakkeen, jossa kotiväen yhteystiedot sekä tiedot mahdollisista sairauksista. Leirisäännöistä sovitaan kaikkien osallistujien kesken ja todetaan niiden noudattamisen vaikuttavan kaikkien leiriläisten turvallisuuteen. Leiriltä tai leiriohjelmasta ei saa poistua vetäjille ilmoittamatta.

PUNTTIKOULULEIRILÄISTEN PELISÄÄNNÖT

1. Säännöt ovat kaikkien parhaaksi

Yhteisiä sääntöjä noudattamalla kaikki viihtyvät paremmin.

Leirin säännöistä jutellaan yhdessä leiri-infotilaisuudessa.

Kaikki vaikuttavat koko porukan toimintaan omalla toiminnallaan.

Leiriläiset palauttavat henkilötietolomakkeensa vetäjille leiri-infossa (huoltajan yhteystiedot ja allekirjoitus). Huoltajille soitetaan, jos ongelmia tulee.

2. Kuuntelu ja keskustelu

Leirin vetäjien ohjeita kuunnellaan ja noudatetaan.

Ollaan paikalla ohjelman mukaisesti, sovitusti ja täsmällisesti.

3. Reilu peli

Kohdellaan kavereita reilusti ja ystävällisesti. Huomioidaan toiset.

Tupakointi ja alkoholinkäyttö ei sovi punttikoululeirille.

Leiriltä ja leirin ohjelmasta ei voi poistua ilmoittamatta vetäjille.

Hiljaisuusaikoja noudattamalla ollaan pirteitä seuraavana päivänä.

4. Harjoittelu

Ollaan paikalla ohjelman mukaisesti, sovitusti ja täsmällisesti treenivarusteet päällä.

Treenataan oman kunnon ja kokemuksen mukaisesti.

Käydään suihkussa treenin jälkeen ja huolehditaan hygieniasta.

Jokainen huolehtii omista varusteista.

Vetäjien nimet ja puhelinnumerot

Turvallisuussuunnitelman malli

Suomen Painonnostoliitto ry

PUNTTIKOULULEIRIN PELASTUS- JA TURVALLISUUSSUUNNITELMA

Aika: 25.4.- 27.4.2003. Leiri alkaa pe klo 12. alk. ja päättyy su klo 15.00

Paikka: IISALMI; ohjelma liitteenä

Tapahtumapaikat

Ruokailut: Jasmine-kahvila/ravintola

Harjoitukset: Iisalmen uimahalli, Iisalmen väestösuojan punttisali

Majoitus: Koukkujoen leirikeskus

Osallistujat: 8-17 v. punttikoululaisia max 30 henkeä. Vetäjinä 8 aikuista.

Leirin henkilöstö ja työnjako

Ilmoittautuminen ja infon jako:
Suomen Painonnostoliitto/Anne Hoikkala

Järjestelyt paikkakunnalla: Kyösti Laajalahti

Leiripäällikkö- yleisjohto: Sirpa Arvonen

Järjestys: Mika Tiainen ja muut vetäjät sekä huoltajat

Harjoitukset: Juhani Tossavainen ja Mika Tiainen

Iltaohjelmat ja leikit: Sirpa Arvonen, Sanni Lepistö, Reetta Eklund

Ruokailut: Jasmine- ostopalvelu

Muut vetäjät: osallistujien valmentajat ja huoltajat mukana

Osallistujien ohjeet

Ohjeet ja varustelista annettu kirjallisina ilmoittautuneille etukäteen. Leiri-infotilaisuudessa käydään läpi leirin pelisäännöt ja ohjeet. Ilmoittautumislomakkeessa huoltajien allekirjoitus, yhteystiedot ja osallistujan sairauksista kysely. Osallistujilla nimikyltit kaulassa, jotta vetäjät oppivat nimet.

Ensiapu

Vetäjistä EA1- kurssitodistukset; Juhani Tossavainen p. 0400 545 387, Sirpa Arvonen p. 040 5039913, Sanni Lepistö. Ensiapuvälineet mukana harjoituksissa ja majoituspaikassa.

Paloturvallisuus

Sammutuspeite grillikatoksessa, nuotion vierellä ja majoituspaikassa. Majoituspaikan käyttötarkoitus selvitetty. Palovaroittimet tarkistetaan ja tarvittaessa lisätään joka huoneeseen. Arvosella mukana varalta varottimia ja pattereita.

Hätätilanneohje

- 1) Pysähdy, arvio tilanne
- 2) Sovi työnjako ja tilanteen johtaminen
- 3) Välitön ensiapu ja muut tarvittavat toimenpiteet (potilaan siirtäminen pelastusajoneuvon saavutettaviin, potilaan peittäminen jne).
- 4) Soita 112 – kerro mikä on potilaan tilanne
- 5) Opasta pelastusajoneuvo – kuka menee vastaan
- 6) Kun tilanne ohi, välitön ilmoitus toiminnanjohtajalle. Lausuntoja tapahtumasta antaa toiminnanjohtaja.
- 7) Tehdään raportti tapahtuneesta
- 8) Ilmoitetaan tarvittaessa viranomaisille

Majoituspaikan osoite ja ohjeet pelastusajoneuvolle

Koukunjoen kurssi- ja leirikeskus,
Koukunjoentie 666, 74100 IISALMI

Lähin terveyskeskus/sairaala

Osoite: Iisalmen aluesairaala, Riistakatu 21-23, 74100 IISALMI. Puh. päivystys ma-pe 15.30 jälkeen ja la sekä su 017-838 6346. Yleinen hätänumero 112, poliisi 10022.

Ennakoidut riskitilanteet

1. Harjoitustilanteissa venähdykset, nyrjähdykset: ennakoivat toimenpiteet: lämmittelyt suoritetaan kunnolla, järjestetään harjoitteet huolellisesti, osallistujien omalla kuntotasolla harjoitteet ja eriyttäminen, huomioidaan väsymys sunnuntaina, nestetasapainosta huolehtiminen. Harjoituspaikalla kylmäpussit ja kolmioliina mukana.

2. Iltanuotio; paloturvallisuus huomioidaan – sammutuspeite saatavilla ja vesiämpäri, riskitilanteet ennakoidaan; helposti syttyvät vaatteet, ei ryysitä tulen ääressä.

3. Majoituspaikkana vanha puukoulu; käydään läpi poistumistiet ja tarkistetaan, että ne toimivat.

4. Siirtymiset harjoituspaikoille: vetäjien ja huoltajien autoilla. Noudatetaan erityistä varovaisuutta lastaus-, ja purkutilanteissa sekä ajon aikana. Turvavyöt kiinni kyydissä olijoille.

Autoletkaa ei tehdä vaan pidetään turvavälit. Harjoituspaikkojen välissä kuljetaan jalan; sovitaan ko-koontumispaikat liikenneturvallisesti ja sovitaan, että tiet ylitetään suojateiltä ja kuljetaan parijonoissa - ei epämääräisenä lössinä.

5. Uimahalli ja saunatilanteet: Sovitaan huoltajien palaverissa, miten jaetaan sauna- ja uimahallivuorojen

valvonta. Vähintään yksi aikuinen aina paikalla. Jos leiripaikka sijaitsee vesistön rannassa, käydään uinti- ja rantakäyttäytyminen läpi leiripalaverissa ja vielä erikseen ohjaajien palaverissa.

Vakuutukset: Suomen Painonnostoliiton toimintavakuutukset ja punttikoululisenssi vakuutukset

Jakelu: Spnl, vetäjät. Jaetaan ja käydään läpi huoltajien palaverissa 25.4. klo 17.30.

Liitteet: Alueen kartta

LEIRIN JÄRJESTÄJÄN MUISTILISTA:

- leiripaikka turvallinen
- leiripaikan käyttötarkoitus ja pelastussuunnitelma tarkistettu
- leirimatkat sovittu ja mietitty myös aikataulu
- kuljettajat levänneitä ja osaavia, jos mennään autoilla tai busseilla
- leiriohjelma sovittu etukäteen
- leiriohjelma lähetetty osallistujille ja ohjaajille etukäteen
- osallistujille etukäteen varustelista
- ohjaajien/ valmentajien hyvä osaaminen ja koulutus
- ohjaajilla/ valmentajilla riittävä suunnittelu- ja valmistautumisaika
- ohjaajia/ valmentajia yksi kymmentä osallistujaa kohti
- sovitaan leirin ja harjoitusten pelisäännöt selkeästi
- ohjaajien ensiapukoulutus ja - taidot kunnossa
- ensiapulaukku mukana kaikissa ohjaustilanteissa
- osallistujien kunto- ja taitotaso sekä ikä huomioitu
- osallistujien yhteystiedot kerätty ja säilytetty yksityisyys säilyttäen
- osallistujien huoltajien yhteystiedot

- osallistujien allergiat ja sairaudet leirijohdon tiedossa
- valitaan harjoitteet osallistujien kunto- ja taitotason mukaisesti
- verrytellään hyvin ennen jokaista harjoitusta
- huomioidaan osallistujien vireystaso ja riittävä palautumisaika
- huomioidaan ryhmän koko ja liikkujien vaatima tila
- ohjaajalla/ valmentajalla kuuluva ääni ja selkeä ulosanti, jotta ohjeet ymmärretään
- tarkistetaan harjoitustila ennen jokaista harjoituskertaa
- perehdytään harjoitustilojen pelastussuunnitelmaan
- tiedetään, missä poistumistiet
- tarkistetaan majoituspaikan palovaroittimet ja poistumistiet
- tarkistetaan välineiden kunto ennen jokaista harjoituskertaa
- sovitaan johtamisvastuista ja työnjaosta ohjaajien/ valmentajien kesken
- kerätään tiedot osallistujien allergioista/sairauksista, jos lähdetään retkille tai leireille
- jos uidaan, on varmistettava uimataidosta ja mukana tulee olla hengenpelastustaitoinen aikuinen
- käytetään tarvittavia suojaimia tai turvavarusteita esim. kypärät, pelastusliivit
- tarkistetaan tarvittavat vakuutukset
- huomioidaan vastuu- ja turvallisuuskysymykset
- ei jätetä leiriläisiä valvomatta
- kerrotaan leiriläisille turvallisuusasioista ja harjoitellaan poistumista
- tehdään leirin turvallisuus- ja pelastussuunnitelma

7. Yleisötapahtuma

Suomessa järjestetään vuosittain lähes sata megatapahtumaa ja paljon muita yleisötapahtumia.

Vuoden 2004 alusta astui voimaan uusi pelastuslaki ja asetus pelastustoimesta, joka asettaa uusia vaatimuksia yleisötapahtumien turvallisuusjärjestelyiden dokumentoimiseen.

Pelastuslain ja asetuksen mukaan palveluntuottaja on velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä ja varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät.

Sisäministeriö listasi maaliskuussa 2004 Suomen turvallisuuden uhkakuvia tulevaisuudessa; syrjäytyminen, haavoittuva tietoyhteiskunta, ulkomailta johdettu kova rikollisuus, onnettomuuksien lisääntyminen ja arkiturvallisuuden heikkeneminen. Yleisötapahtumiin osallistuvat ovat tulevaisuudessa entistä enemmän uusavuttomia ja suomalaiset ovat kansana ikääntymässä. Myös suomalaisten kuntotaso on heikentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Syrjäytymisen ja levottomuuden lisääntyessä myös vandalismi, ilkivalta, rikollisuus, ympäristöonnettomuudet tai terrorismi voi yllättää kesken tapahtuman. Tapahtumien järjestäjät ovat siis uusien haasteiden edessä ja turvallisuuskulttuuriin ohjaaminen on kaikkien edun mukaista.

Yleisötapahtumaan voi osallistua kuka tahansa; osallistuja ei välttämättä ole järjestävän tahon jäsen tai muuten yhteisöön kiinteästi sidoksissa oleva henkilö tai ryhmä. Yleisötapahtumaan tullaan joko ilmoittautumatta tai etukäteen ilmoittautumalla. Osallistujamäärälle voidaan asettaa raja tai mukaan otetaan kaikki halukkaat.

Varsinaisten toimintaan osallistuvien henkilöiden lisäksi paikalle odotetaan enemmän tai vähemmän yleisöä, joiden määrä tulisi huomioida järjestelyitä mitoitettaessa. Tulijoiden määrää ei yleisimmin etukäteen tarkasti tiedetä, vaan varaudutaan kokemuksen, markkinoinnin laajuuden, etukäteistiedustelujen ja kohderyhmän käyttäytymisennusteen mukaisesti.

Jokainen tapahtuma on erilainen ja olosuhteet vaihtelevat. Viranomaisen tehtävänä on onnettomuuksien ennaltaehkäisy, joten pelastussuunnitelmaan liittyvissä asioissa voi kääntyä paikkakunnan pelastusviranomaisten puoleen. Jos tapahtuma järjestetään rakennuksessa tai sen välittömässä yhteydessä, kannatta kaivaa esille rakennuksen pelastussuunnitelma, joka lainsäädännön mukaan pitää olla liike- ja kokoontumistiloissa, joissa on runsaasti yleisöä tai asiakkaita. Jos rakennusta käytetään muussa kuin sen varsinaisessa käyttötarkoituksessa, on palotarkastaja kutsuttava paikalle selvittämään, mitä erikoisjärjestelyjä tarvitaan turvallisuuden takaamiseksi. Poistumistiet tarkistetaan, sammuttimia tai palovaroittimia voidaan lisätä tai tapahtuman ajaksi paikalle voidaan tarvita pelastuslaitoksen kalustoa.

Entisen pelastuslain nojalla laadittiin rakennuksiin turvallisuussuunnitelma, joka uuden lain mukaan on siis nimeltään pelastussuunnitelma. Tapahtumasta tehtävässä pelastussuunnitelmassa voidaan viitata rakennuksen pelastussuunnitelmaan, eikä kaikkea tarvitse kirjata uusiksi; vain kyseessä olevan tapahtuman toiminnot.

Järjestäjää velvoittaa myös kokoontumislaki, laki kuluttajatarvikkeiden ja -palvelusten turvallisuudesta, laki järjestyksenvalvojista, ympäristönsuojelulaki, meluntorjuntalaki jne.

Tapahtumasta kannattaakin laatia yksi suunnitelma, joka kelpaa poliisille tapahtumailmoitusta tehtäessä, terveystarkastajalle elintarvikkeiden myyntilupaa varten tai palotarkastajalle pelastussuunnitelmaksi.

Suunnitelman nimenä voi olla pelastus- ja turvallisuussuunnitelma, jolloin siihen liitetään myös markkinointiin, tiedotukseen, järjestyksenpitoon, liikenteenohjaukseen ja elintarvikehygieniaan liittyvät asiat.

MIKSI LAATIA YLEISÖTAPAHTUMALLE TURVALLISUUS- JA PELASTUSSUUNNITELMA!

- helpottaa tapahtumasta ilmoittamista viranomaisille
- helpottaa tapahtuman suunnittelua

- selkiyttää toimijoiden työnjakoa
- kehittää toimijoiden sisäistä viestintää
- lisää tapahtuman onnistumisen todennäköisyyttä
- parantaa tapahtuman laatua
- lisää osallistujien ja toimijoiden turvallisuutta
- ennaltaehkäisee onnettomuuksia, tapaturmia ja täpäriä tilanteita
- varaudutaan suojautumistoiimiin vaaratilanteessa
- varaudutaan omatoimiseen pelastamiseen ja auttamiseen
- antaa hyvän kuvan toiminnasta
- helpottaa viranomaisten keskinäistä yhteistyötä
- suunnitelma on osa kriisiviestintää onnettomuustilanteessa
- asiat tulevat joka tapauksessa esille tapahtuman suunnittelussa- nyt kirjataan
- pelastuslaki ja asetus pelastustoimesta vaatii
- laki kulutustarvikkeiden ja kuluttajapalvelusten 3 §:n huolellisuusvelvoite

7.1 Tapahtuman koko

Pelastussuunnitelma on tehtävä tapahtumista, joissa suuren yleisömäärän, luonnonolosuhteiden tai muiden seikkojen vuoksi voi tulla eteen vaaratilanteita. Asetus pelastustoimesta ei määrittele tarkemmin, mikä on yleisömäärän raja, mutta pelastussuunnitelmia on laadittava rakennuksillekin, joissa kokoontuu yli 25-50 henkeä kerrallaan tai kyseessä on yli 500 m²:n suuruinen urheilu- ja näyttelyhalli. Vastaavasti terveystarkastajalle ilmoitusta tapahtumasta, jossa osallistujia on yli 500 ja paikalla myydään elintarvikkeita. Tapahtuman järjestäjä päättää toiminnan luonteen, paikan ja osallistujamäärän huomioiden suunnitelman laatimisen tarpeesta tai kysyy neuvoa oman kunnan pelastusviranomaisilta tai terveystarkastajalta.

7.2 Ilmoitukset ja luvat

Yleisötapahtuman järjestäjä tekee tapahtumasta ilmoituksen poliisille vähintään viisi vuorokautta ennen tapahtuman alkua. Ilmoitukseen tarvitaan tiedot vastuullisesta järjestäjästä, tapahtuman luonteesta, arvio osallistujien määrästä, tapahtumapaikka, reitti ja olosuhteet, liikenteenjärjestelyt, järjestyksenpito jne. Kun poliisi antaa asiasta päätöksen ja luvan, he tarkistavat samalla järjestyksenvallvoiksi aiottujen taustat.

Jos yleisötapahtumaan odotetaan yli 500 osallistujaa tai tapahtuman luonne sen vaatii, kannattaa ilmoitukseen liittää mukaan pelastussuunnitelma. Poliisi voi toimittaa ko. suunnitelman paikkakunnan pelastusviranomaisille. Isoissa ja vaativissa tapahtumissa järjestäjä on myös suoraan yhteydessä pelastusviranomaisiin.

Jos tapahtumaan rakennetaan tilapäisiä rakenteita, teltoja tai esiintymislavoja, on niiden pystyttämiseksi haettava toimenpidelupa kunnan rakennuslautakunnalta ellei kunta ole omissa rakennusjärjestyksessään päättänyt että pelkkä ilmoitus riittää.

Elintarvikkeiden tilapäisestä myynnistä ja/tai valmistuksesta on ilmoitettava hyvissä ajoin ennen tapahtuman alkua kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Musiikin soittamisesta tapahtumassa on tehtävä Teosto-ilmoitus ja maksettava maksut. Lisäksi on maksettava Gramex-maksut. SLU ja monet lajiliitot ovat tehneet Teoston ja Gramexin kanssa määräaikaista kattosopimuksia, joiden ansiosta seurat saavat käyttää musiikkia ilman korvausta. Asia on aina syytä tarkastaa etukäteen lajiliitosta.

Kunnan ympäristöviranomaiselle on tehtävä ilmoitus yleisötilaisuudesta, jos tilaisuuden tai tapahtuman melun on syytä olettaa olevan erityisen häiritsevää. Arvioitaessa melun häiritsevyyttä, on otettava huomioon tapahtuman paikka, ajankohta sekä kesto.

ILMOITUKSET JA LUVAT

- lupa alueen haltijalta/omistajalta
- ilmoitus poliisille kokoontumisesta ja järjestyksestä
- pelastussuunnitelma alueen pelastusviranomaiselle sen yleisesti antamien ohjeiden mukaisesti
- tilapäiset rakenteet ilmoitettava kunnan rakennuslautakunnalle
- elintarvikkeiden myynti-ilmoitus terveystarkastajalle
- Teosto- ja Gramex-ilmoitus musiikista
- ympäristöviranomaiselle ilmoitus häiritsevästä melusta

7.3 Toimii muistilistana

Yleisötapahtumia suunniteltaessa mietitään monia turvallisuuteen liittyviä asioita, eikä tapahtumaa voi yleensä edes järjestää työnjaosta, toiminnan laadusta ja ensiavusta sopimatta. Uutta on siis vain näiden asioiden kirjaaminen ja turvallisuus- ja pelastussuunnitelman toimittaminen viranomaisille. Kirjaaminen toimii kuitenkin samalla järjestäjän muistilistana ja helpottaa järjestelijöiden sisäistä viestintää. Kun uutta suunnitelmaa tekee ensimmäisen kerran, huomaa, miten paljon tapahtuman onnistumisen kannalta tärkeitä asioita tulee samalla miettineeksi. Seuraavalla kerralla homma hoituu sitten jo nopeammin; kirjaaminen on nopeaa, mutta itse sisältö kannattaa käydä järjestelijöiden palavereissa yhdessä läpi.

Turvallisuus- ja pelastussuunnitelman tekeminen toimii tapahtuman järjestäjän muistilistana, ja se helpottaa toimijoiden keskinäistä työnjakoa. Tapahtumista tulee laadukkaita ja talkoolaisillakin on mukavat, selkeät toimintaohjeet.

Testaa, tarvitaanko tapahtumassa pelastussuunnitelmaa?

Mieti, onko suunnittelemassanne tapahtumassanne seuraavia elementtejä ja vastaa kyllä tai ei. Jos kyllä-vastauksia tulee useita, kannattaa tapahtumasta tehdä pelastussuunnitelma. Mikäli tapahtuma sisältää tummennettuja seikkoja, pelastussuunnitelma on aina laadittava. Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain mukaan elinkeinonharjoittaja vastaa aina siitä, että palvelu on turvallinen. Kuluttajaviraston ohjelmalveluista antaman ohjeen mukaan tulee niistä aina tehdä turvallisuusasiakirja ja -suunnitelma.

Onko/tapahtuuko/voiko tapahtua tapahtumassa?	kyllä	ei
Tapahtuma järjestetään vilkkaasti liikennöidyllä paikalla	☐	☐
Tapahtumapaikka veden äärellä tai pitkällä teistä	☐	☐
Tapahtumarakennusta ei ole suunniteltu kokoontumistilaksi	☐	☐
Tapahtumaan osallistujat majoittuvat rakennuksessa, jota ei hyväksytty majoituskäyttöön	☐	☐
Tapahtumaan voi osallistua yli 500 henkeä	☐	☐
Tapahtumaan odotetaan yli 1000 osallistujaa	☐	☐
Tapahtuma järjestetään poikkeuksellisena aikana (juhannus, vappu, talviyö, pimeä)	☐	☐
Tapahtumaan osallistuvien määrää ei osata ennakoida	☐	☐
Luonnonolosuhteet voivat olla vaativia tai muuttua äkisti	☐	☐
Osallistujat joutuvat heille uusien/vähemmän totuttujen tilanteiden eteen	☐	☐
Osallistujien kuntotaso tai valmiudet ovat heikkoja	☐	☐

	kyllä	ei
Osallistujien keskimääräistä korkeampi ikä tai sairauksien riski	☐	☐
Osallistujat voivat oletettavasti aiheuttaa järjestyshäiriöitä (tunteet, aggressiot, antipatiat, alkoholi, huumeet)	☐	☐
Tapahtumaan osallistuvat käyttävät oletettavasti paljon alkoholia	☐	☐
Tapahtumaan osallistuu paljon perheitä ja lapsia	☐	☐
Tapahtumaan osallistuu julkikkaita tai merkittäviä henkilöitä (ministerit, poliitikot yms.)	☐	☐
Tapahtumaa rakennettaessa käytetään isoja koneita, nostolaitteita	☐	☐
Tapahtumaan rakennetaan lisärakenteita; isoja telttoja, lavoja tms.	☐	☐
Tapahtumaa rakennettaessa tai sen aikana tehdään tulitöitä; hitsataan, käytetään laikkakonetta tms.	☐	☐
Tapahtumassa avotulia, soihtuja, paljon kynttilöitä, nuotioita, grillejä	☐	☐
Tapahtumassa useita grillejä, kaasupulloja tai muita keittimiä	☐	☐
Tapahtumassa käytetään ilotulitteita tai muita pyroteknisiä tehosteita	☐	☐

Miten pelastussuunnitelma syntyy?

1. Tapahtuman vastuullinen järjestäjä nimeää tapahtuman turvallisuusvastuuhenkilö(t) tai turvallisuuspäällikön hoitamaan käytännön turvallisuustyötä.
2. Päätetään suunnitelman laatija(t) (esimerkiksi turvallisuuspäällikkö ja/ tai ulkopuolinen asiantuntija) sekä päätetään suunnitelman laadinnan aikataulu.
3. Nimetään muut turvallisuudesta vastaavat henkilöt.
4. Kartoitetaan tapahtuman riskit ja tehdään riskianalyysi
5. Päätetään pelastussuunnitelman sisältö eli mihin riskeihin varaudutaan ja muoto (paperi, atk).
6. Laaditaan ohjeet vahinko- ja onnettomuustilanteiden ennaltaehkäisemiseksi.
7. Suunnitellaan toimintaohjeet onnettomuuksien varalta.
8. Kootaan toiminnan eri osa-alueet, suorituspaikat, osallistujat, ohjeistus yms. pelastussuunnitelmaksi
9. Käydään läpi ohjeet järjestelijöiden ja toimitsijoiden kokoontumisessa ja jaetaan kaikkiin toimintapisteisiin yleiset ennaltaehkäisy- ja toimintaohjeet.
10. Tarkistetaan turvallisuustyöhön tarpeellisen materiaalin riittävyys sekä hankitaan tarpeen mukaan lisää.
11. Suunnitellaan ja toteutetaan toimitsijoiden turvallisuuskoulutus tarvittaessa.
12. Järjestetään yhteistoiminta viranomaisten ja naapureiden kanssa.
13. Johto hyväksyy valmiin suunnitelman. Suunnitelma tai sen yhteenvedo toimitetaan tarvittaessa tiedoksi pelastuslaitokselle ja liitetään poliisille toimitettavaan tapahtumailmoitukseen.

YLEISÖTAPAHTUMAN TURVALLISUUS- JA PELASTUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ:

- Tapahtuman nimi ja luonne
- Vastuullinen järjestäjä
- Tapahtuman budjetti
- Osanottajamäärä, yleisö ja sivulliset
- Vakuutukset
- Tiedotus ja etukäteisohjeet tulijoille
- Suunnittelu ja organisointi; kokoontumiset
- Lupa- ja ilmoitusasiat
- Johtaminen, vastuunjako ja työnjako
- Suorituspaikka ja reitit
- Opasteet
- Liikenteenohjaus ja pysäköinti
- Ohjeet osallistujille
- Kuulutukset ja juontaja
- Järjestyksenpito
- Ohjelman sisältö
- Toimijoiden ja ohjaajien osaaminen ja valmiudet
- Tarvittavat välineet, niiden tarkistus ja huolto
- Ennakoitavat vaaratilanteet, vaikutukset ja niihin varautuminen
- Toimenpiteet vaarojen ehkäisemiseksi
- Ensiapuvalmius
- Paloturvallisuus ja pelastustiet
- Sähkö- ja muut rakenteet
- Poistumis- ja suojautumismahdollisuudet
- Riskianalyysi
- Hygienia-asiat; ruokailu ja WC- tilat
- Tapahtuman seuranta, tilastointi ja arviointi

- Toimintaohjeet onnettomuksissa tai tapaturmissa
- Kriisiviestintä
- Toiminta tapahtuman tai onnettomuuden jälkeen

PELASTUSSUUNNITELMAN LIITTEKSI TAPAHTUMA-ALUEEN JA KÄYTETTÄVIEN RAKENNUSTEN POHJAPIIRROKSET, JOIHIN MERKITÄÄN KESKEISET TURVALLISUUSASIAT:

- tapahtumapaikat
- hälytysajoneuvojen toimintamahdollisuudet pihalla (portit, kääntöpaikat, pelastustiet)
- sammutusveden ottopaikat
- tontin viemäriverkostopiirustukset
- sammutus-, pelastus- ja ensiapuvälineiden sijainnit
- ulosmenokäytävät, varatiet ja hätäpoistumistiet
- hissit
- automaattiset turvalaitteet (kuten paloilmoittimet, -hälyttimet, kamerat ja kulunvalvonta)
- paloilmoinpainikkeet ja käytäväpuhelimet
- palo-osastot, osastoivat palo-ovet
- veden ja kaasun pääsulut, sähkön pääkytkimet, ilmastoinnin hätäpysäytys
- varavoimalaitteet
- väestönsuojat ja tilapäiset suojapaikat
- johtopaikka onnettomuustilanteessa
- palavien nesteiden, nestekaasun tai räjähdystarvikkeiden varastot, käyttöpaikat, määrät
- terveydelle tai ympäristölle vaarallisten kemikaalien säilytyspaikat ja määrät

- vaarallisten aineiden käyttölaitteet ja järjestelmät, kuten nestekaasulaitteet, -putkistot ja sulkuventtiilit
- viesti- ja tietoliikennelaitteistot ja muut elintärkeät koneet ja laitteet

7.4. Mitä voi tapahtua?

Jokaisen tapahtuman olosuhteita ja toimintatapoja mietitään vuodenaika, paikka, aika ja osallistujat huomioiden. Tapahtuman järjestelijöiden keskuudesta kannattaa pyytää huomioita siltä, jolla on vilkkain mielikuvitus. Mietitään, mitä saattaisi huonoimmillaan tapahtua eli tehdään riskianalyysi. Riskianalyysissä mietitään mitä voi tapahtua, kuinka suuri todennäköisyys tapahtumaan on, mitä tapahtuneesta voi seurata ja millä etukäteistoimilla onnettomuus tai tapaturma ehkäistään. Välinpitämättömyys riskeistä on aina pahin riski.

Malli riskianalyysistä Avantouinnin MM- kisoissa

Toiminto	Vaara	Vamma/seuraus	Todennäköisyys	Toimenpiteet	Toteuttajat
<i>Talkoolaisten matkat</i>	liikenneonnettomuus	eritasoiset loukkaantumiset	epätodennäk	ajoissa matkaan, maltillinen matkavauhti	talkoolaiset
<i>Parkkeeraus ja liikenteen-ohjaus</i>	liikenteen ohjaajien viestintäkatkot, liikenneonnettomuus, auto jää jumiin, auto ei lähde käyntiin, asuntoautojen parkkeeraus	eritasoiset loukkaantumiset, autoilijan matkan viivästyminen, sulakkeiden palaminen asuntoautoista	epätodennäk. todennäk.	selkeät ohjeet, parkkikartta tehdään, merkkikieli ja kännyköiden käyttö, parkkiohjaajilla akkukaapelit, lapiot, lumikolat ja hiekkaa valmiina, varasulakkeet ja talonmies paikalla	Lions Club, Ikonen
<i>Majoitus</i>	epäsiisteys, ylibuukkaus, puutteelliset turvaohjeet, sängystä putoaminen, tulipalo, vaaralliset aineet päteillä	asiakkaan menetys, vahingonkorvaus-vaade, palovamma, kuolema, myrkytys	todennäk. epätodennäk.	henkilökunnalle ohjeet, kirjausjärjestelmän tarkistus, paloturvallisuus-ohjeiden tarkistus turvasuunnitelman mukaan, henkilökunnan turvallisuus-koulutus, majoituksessa ohjeet, kuulutukset ja kisajuonto	Ikonen ja henkilökunta
<i>Ruokailut</i>	huolimaton tarjoilu, vanhat ruoka-aineet, epähygieenisuus	ruokamyrkytys, asiakas-valitus	epätodennäk.	Jeriksen omavalvontaohjelman kertaus, henkilökunnan ohjeistus, Jeriksen muijien kanssa palaveri hygieniasta	Ikonen, henkilökunta ja Jeriksen muijat
<i>Avajaiset</i>	kylmä ilma ja viima, tungos, alkoholin käyttö	paleltumat, kompastumiset, kaatumiset, liukastumiset	epätodennäk.	pukeutumisohejeet, tuulen suunnan huomioiminen, juonnon merkitys	ohjeet, juontaja
<i>Kisapiha</i>	ulkotuliin kaatuminen, kipinät, savu, tervapadoissa rasväräjähdyks lumesta, asiattomat ihmiset aiheuttavat häiriöitä, näyttelykojujen kaat.	kipinät, palovammat, tappelut	epätodennäk	valitaan laadukkaita ulkotulia, asetetaan ulkotulet turvallisesti ja palamattomalle alustalle	Ikonen
<i>Saunat ja kylpylä</i>	joku heittää liian paljon vettä ja tulee polttava vesihöyry, joku kaatuu tai liukastuu, savusauna syttyy lämmitettäessä palamaan savukaasuista	sairaskohtaus, palovamma, kaatumisvamma	todennäk.	savusaunaan pieni valo, kisa-aikataulu vaikuttaa tungokseen saunassa	Ikonen, talonmies
<i>Pukutilat</i>	vaatteiden sekaantuminen, tungos, liukastuminen, tönäisy, kyynänpää tai sormi viereisen silmään riisuessa / pukiessa		.		ohjeet, kisajärkkärit
<i>Laiturialue</i>	jäätyminen, vajoaminen liiasta painosta, portaiden jäätyminen	liukastuminen, kaatuminen, käsien ihon tarttuminen portaisiin todennäk.	todennäk.	hiekoitus, huolto, tarkkailu	talonmies, Ikonen

Toiminto	Vaara	Vamma/seuraus	Todennäköisyys	Toimenpiteet	Toteuttajat
<i>Kisaradat</i>	hukkuminen, hätääntyminen, uijien sekaantuminen, ratanautojen uppoaminen		epätodennäk.	aikataulun laatiminen, kisaohjeet, juontajan merkitys, järkkärit ja ohjeiden anto, lähettäminen, kilpailijoiden numerointi	kilpailun johtaja, valvojat
<i>Uinti eri sarjoissa</i>	sairaskohtaus, uupuminen, liikayrittäminen	hukkuminen	todennäk.	ohjeissa mainitaan, että vain terveet saa osallistua, juonnossa muistutetaan, että ollaan terveitä, ilmoittautumisessa allekirjoitus, että jokainen ui omalla vastuullaan	Sirkka
<i>Palkintojen jako</i>	alkoholin käyttö, tungos, liukastuminen, kaatuminen	vammat raajoihin tai pään alueelle, töniminen	epätodennäk	hiekoitetaan alue, rajataan yleisöalue, tarpeeksi suuri alue	Esa
<i>Päättäjäiset</i>	alkoholin käyttö, tungos, liukastuminen, kaatuminen		epätodennäk	sama kuin ed.	Esa
<i>Olosuhteet</i>	tulipalo hotellilla, vaarallisia aineita lähialueella	evakuointi, poistuminen, palovammat, sisällä pysyminen	epätodennäk.	pelastussuunn. läpikäynti hotellin henkilökunnan kanssa, koulutus, sammuttimet	Ikonen

7.5. Mitä suunnitelmiin?

Turvallisuus- ja pelastussuunnitelma on aina tapahtumakohtainen. Suunnitelman laatimisessa on helpointa käyttää malleja tai pohjia, mutta silti on vältettävä asioiden konemaista kirjaamista. Kirjaaminen jäsentää, mutta ei paranna turvallisuutta ilman tekoja. Seuraavassa muutamia huomioita, turvallisuuteen liittyvistä seikoista. Huomiot ovat suuntaa antavia eivätkä siis kaikenkattavia.

SUORITUSPAIKAN TAI REITIN YLEISTIEDOT

Pelastussuunnitelmassa todetaan paikka, rakennuksen tai paikan nimi sekä yhteystiedot. Kerrotaan lyhyesti toiminnasta, rakennuksista ja niiden pinta-aloista sekä toimijoiden ja osallistujien määrästä.

LIIKENNEJÄRJESTELYT

Tapahtuman liikennetarpeet lähtevät tapahtumapaikan valinnasta. Asutuskeskusten läheisyydessä on helpompi käyttää ja suosittelua julkista liikennettä. Ajoneuvoliikenne on saapumista ja poistumista sekä huoltoajoa. Järjestelyjen lähtökohtana ovat turvallisuus ja sujuvuus. Paikotusalueita valittaessa on huomioitava sään vaihtelut. Selkein opastein ja käsiohjauksella parannetaan liikenteen sujumista.

JÄRJESTYKSEN PITO

Tapahtumaan varataan riittävä määrä järjestyksenvalvoja, jotka listataan poliisille tehtävään ilmoitukseen tilaisuudesta. Järjestyksenvalvojen tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia. Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta.

Järjestyksenvalvojaksi voidaan hyväksyä tehtävään sopiva täysivaltainen henkilö, joka on saanut sisäasiainministeriön hyväksymän koulutuksen. Järjestyksenvalvojan hyväksyy hänen kotikuntansa paikallispoliisi enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Poliisi voi antaa varoituksen tai peruuttaa hyväksymisen henkilöltä, joka ei enää täytä järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen edellytyksiä.

Tilaisuuden laajuus ja luonne huomioon ottaen sekä muusta erityisestä syystä tilaisuuden toimeenpanopaikan paikallispoliisi voi hyväksyä järjestyksenvalvojaksi yksittäiseen tilaisuuteen myös henkilön, jolla ei ole edellä mainittua koulutusta.

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia siinä tilaisuudessa tai sillä alueella, jonne hänet on asetettu järjestyksenvalvojaksi.

Järjestyksenvalvojan on toimittava laissa ja asetuksessa annettujen säännösten mukaisesti ja noudatettava poliisin sekä pelastus- ja muiden viranomaisten etukäteen tai tilaisuuden aikana antamia käskyjä ja määräyksiä.

Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta, vaikka se edellyttäisi tilaisuuden järjestäjän mielipiteen vastaista toimintaa.

Järjestyksenvalvojan on toimittava asiallisesti ja tasapuolisesti sekä sovinnollisuutta edistäen. Hänen tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta toimialueellaan. Tarvittavat toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

RIKOSTEN EHKÄISY

Tapahtumissa voi vaaratekijöinä olla ilkivalta, väkivalta, murrot, tuhopoltto tai pommiuhka. Pelastussuunnitelmassa huomioidaan nämä ja mietitään sekä rakenteellisia että toiminnallisia varautumis- sekä suojautumiskeinoja.

ENSIAPUVALMIUS

Tapahtuman järjestäjä varmistuu henkilökuntansa tai talkoolaisten ensiaputaidoista ja valmiuksista. Tarvittaessa toimijoille järjestetään ensiapukoulutusta paikan päällä ennen tapahtumaa. Ensiapuvälineitä varataan eri toimintapisteille. Ensiapupisteet merkitään, ja ne ovat esillä myös osallistujien ohjeissa. Suurissa tapahtumissa varataan riittävä määrä ensihoitajia tai ensiapuyksiköjä partioimaan paikan päälle.

OHJEET OSALLISTUJILLE JA KUULUTUS

Opasteilla, kirjallisilla etukäteisohjeilla tapahtumaan tulijoille, tapahtuman aikaisilla ohjeilla ja kuulutuksilla on suuri merkitys turvallisuuden kannalta. Selkeät opasteet ja tiedotteet ennaltaehkäisevät onnettomuuksia tai tapaturmia, koska ihmiset pysyvät rauhallisina, tungosta tai jonoja ei välttämättä synny ja epätietoisuuden aiheuttamaa huolestumista ei ruokita.

Pelastussuunnitelmassa huomioidaan myös ohjeistus onnettomuuden tapahduttua.

Tapahtuman henkilökunnalla tai talkoolaisilla on oltava etukäteisohjeet toimimiseen sekä selkeä sovittu työnjako onnettomuustilanteissa. Yleisöä on pystyttävä opastamaan, ohjaamaan ja kehottamaan pysymään rauhallisena, jotta uusilta onnettomuuksilta välttyttäisiin. Avainasemassa ovat myös kuulutukset ja tapahtuman juontaja, jolle etukäteen annetaan onnettomuustilanteissa luettavat ohjeet poistumisteille siirtymisestä tai pelastusajoneuvolle tien antamisesta pelastusteillä. Kuulutuksia olisi hyvä olla myös muilla kielillä esim. ruotsiksi ja englanniksi.

PALOTURVALLISUUS

Rakennus, rakennelma ja sen ympäristö on suunniteltava, rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, että tulipalon syttymisen tai leviämisen vaara on vähäinen ja että pelastustoiminta on onnettomuuden sattua mahdollista. Tästä vastaa rakennuksen omistaja. Tapahtuman järjestäjän kannattaa kuitenkin tarkistaa ja varmistaa käytettävien rakennusten kunto ja käyttökelpoisuus ko. tapahtuman luonne huomioiden.

Järjestäjä tarkistaa, että viranomaisten määräämät tai säädöksissä vaaditut sammutus-, pelastus- ja torjuntakalusto, sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet palonilmaisulaitteet ja hälytyslaitteet sekä muut onnettomuuden vaaraa ilmaisevat laitteet, poistumisreittien opasteet ja turvamerkinnot sekä väestönsuojien varusteet ja laitteet ovat toimintakunnossa sekä huollettu ja tarkastettu asianmukaisesti.

Paloturvallisuuden kannalta mietitään siisteyttä, järjestystä, jätteiden käsittelyä, tupakointia, kynttilöiden ja avotulen käyttöä, palavien nesteiden ja kaasujen säilytystä, kalusteiden ja sisusteiden paloturvallisuutta, tuhopolttojen torjuntaa sekä tulitöiden valvontasuunnitelmaa.

Huomioidaan, että nuotiota tai muuta avotulta ei saa sytyttää metsään tai sen läheisyyteen, jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon vaara on ilmeinen. Avotulta ei saa tehdä toisen maalle ilman lupaa, jollei siihen ole pakottavaa tarvetta.

Huoneiston haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan palovaroittimella tai muulla laitteella, joka mahdollisimman aikaisin havaitsee alkavan tulipalon ja hälyttää asunnossa olevat. Majoitus-tiloissa velvollisuus on toiminnanharjoittajalla. Tapahtuman järjestäjän kannattaa varmistaa palovaroittimien toimivuus.

PELASTUSTIET

Rakennuksen omistajan ja haltijan on huolehdittava siitä, että uloskäytävät ja kulkureitit niille pidetään kulkukelpoisina ja esteettöminä. Uloskäytävillä sekä ullakoiden, kellarien ja varastojen kulkureiteillä ei saa säilyttää mitään tavaraa. Uloskäytävät ja kulkureitit tulee tarvittaessa merkitä ja valaista asianmukaisesti. Tapahtuman toiminnot, rakenteet ja yleisömäärä huomioidaan ja tarkistetaan poistumisreittien toimivuus ja merkintöjen näkyvyys.

Tapahtuman järjestäjän on huolehdittava siitä, että hälytysajoneuvoille tarkoitetut ajotiet tai muut kulkuyhteydet (pelastustiet) pidetään ajokelpoisina ja esteettöminä ja että ne on merkitty asianmukaisesti. Pelastustie on vähintään 3,5 metriä leveä ja se kestää 16 tonnin painoista pelastusajoneuvoa. Pelastustielle ei saa pysäköidä ajoneuvoja eikä asettaa muutakaan estettä. Tapahtuman järjestäjä varmistaa toimintojen suunnittelulla, sijoittelulla sekä järjestyksen pitäjiensä perehdytyksellä, että reitti pystytään pitämään vapaana. Pelastustie kylttejä tehdään tai hankitaan ja sijoitetaan ne niin, että kukaan ei pysäköi autoa reitille. Talvella huolehditaan pelastusteiden aurauksesta ja muusta talvikunnossapidosta. Kuulutuksiin tai tapahtuman juontajalle annetaan ohjeet onnettomuuden varalle; yleisöä pyydetään pysymään rauhallisena ja poissa pelastusajoneuvon reitiltä.

SOVITAAN JA HARJOITELLAAN HÄLYTYSJÄRJESTELYT

- Millä tavalla tieto vaarasta saadaan nopeasti kaikille vaarassa oleville?
- Kenelle tai mihin ilmoitus tehdään?
- Miten toiminnasta päättävä henkilö saa tiedon?
- Kuka hälyttää, miten hälytetään?
- Ketkä turvallisuudesta vastaavat henkilöt hälytetään
- Hälytysharjoitukset
- Henkilökunnan toiminta poistumistilanteessa
- Kuka auttaa/ohjaa asiakkaita ulos ja miten
- Mitä on lähdettäessä tarkastettava/tehtävä ja kuka tekee
- Minkä uloskäynnin kautta kustakin pisteestä poistutaan

KAASUPULLOT PYSTYYN

Monissa tapahtumissa paistetaan makkaraa tai grillataan ruokaa nestekaasulaitteilla. Nestekaasu on kaasupullossa nestemäisessä olomuodossa. Pullo on täytetty siten, että sen yläosassa on "kaasutyyny", eli tila nesteelle laajentua, jos pullon lämpötila nousee. Yleensä nestekaasun paine on kaasupullossa 7-9 baaria. Pullon sisällä oleva Propani on palava, ilmaa noin 1,5 kertaa raskaampi kaasu. Nestekaasupullossa se on voimakkaasti hajustettu kaasu. Jos kaasua on tapahtumassa kerralla yli 25 kiloa, on siitä tehtävä ilmoitus pelastusviranomaiselle. Tähän määrään lasketaan myös tyhjät kaasupullot.

Nestekaasun säilytystila on merkittävä "Nestekaasua"- kyltillä. Rakennuksessa kaasupullot on sijoitettava valvotusti tuuletettuun ja lukittuun tilaan niin, että kukaan ei ikkivaltaisesti voi avata pulloventtiiliä. Pullojen tulisi olla mahdollisimman lähellä ulko-ovea, mutta kuitenkin siten sijoitettuna, että ne eivät tuki poistumisteitä.

Kaasupulloa ei saa säilyttää ullakolla, kellarissa eikä maanalaisissa tiloissa. Pullot on sijoitettava siten, että ne eivät pääse kuumenemaan (yli 40

lämpöasteeseen) tai, että ne eivät joudu alttiiksi mekaaniselle vahingoittumiselle. Nestekaasupullo ei saa päästä putoamaan portaissa ja autotallissa pullo on sijoitettava siten, että auto ei voi ajaa siihen kiinni.

Autotallissa saa säilyttää enintään 25 kiloa nestekaasua. Tämä tarkoittaa käytännössä enintään kahta 11 kilon kaasupulloa tai viittä viiden kilon pulloa. Kun kaasupulloa vaihdetaan, varmistutaan, ettei lähellä ole mitään sellaista, joka voi sytyttää mahdollisesti vuotavan kaasun. Myös tupakointi on silloin kielletty. Kokeillaan pullon ja paineensäätimen liitoksen pitävyyttä nostamalla pulloa liitoskohdasta. Venttiilin suojuksen on oltava aina kiinni pullossa, kunnes pullo kiinnitetään käyttölaitteeseen.

Kun nestekaasulaite otetaan käyttöön, tutkitaan aina sen kunto. Taitetaan kaasuletku tiukalle mutkalle ja katsotaan, ettei siinä ole murtumia. Liitoksen voi tarkastaa myös vuodonilmauspraylla tai saippualliuoksen avulla.

Letkuston pitää olla nestekaasukäyttöön tarkoitettuja, ja niiden pitää soveltua -30 °C lämpötilaan asti. Sisätiloissa ei kahta pulloa saa kytkeä T-liittimen avulla samaan käyttölaitteeseen. Kotitalouksissa käytettävän letkuston pituus saa olla enintään 1,20 metriä. Nestekaasuletken väri on oranssi.

Kaasu sytytetään aina heti, kun laitteen sulkuventtiilit on avattu. Pulloventtiili suljetaan aina käytön jälkeen. Mikäli käytetään isoja kaasupulloja, ne on tuettava niin, ettei kukaan esimerkiksi "nojaamalla" saa niitä kaatumaan. Pullon tulee olla vähintään metrin päässä uunista, puuliedestä tai muusta vastaavasta tulisijasta sekä vähintään 0,2 metrin päässä lämpenevistä pinnoista, kuten liedestä tai patterista. Palava kaasu tarvitsee aina happea. Varmistetaan aina, että tilaan jossa kaasulaite on, tulee riittävästi palamisilmaa.

JOS EPÄILET KAASUVUOTOA

- Sulje heti pulloventtiili
- Älä käytä avotulta tai sähkökatkaisijoita
- Tuuleta tila avaamalla ovet ja ikkunat
- Siirrä pullo aivoimeen ilmavaan paikkaan,
- jonka läheisyydessä ei ole muita lämmönlähteitä tai viemäreitä
- Soita tarvittaessa 112:een

SAMMUTUSVÄLINEISTÖ

Rakennuksissa on oltava jokaista alkavaa 300 neliometriä kohden 6 kilon jauhesammutin, joka on merkattu sammutin -merkillä. Tätä samaa ohjetta kannattaa noudattaa myös yleisötapahtumissa myös ulkotiloissa. Tapah- tumissa on usein teltoja tai elintarvikkeiden lämmityspisteitä. Yksi 6 kilon sammutin kannattaa vaatia 50 myyntiteltoa kohden. Jokaisen kaasuläm- mittimen tai grillin vieressä on oltava riittävän kokoinen sammutuspeite (120 x 180 cm) ja sammutin.

SÄHKÖT SUOJAAN

Ulkotiloissa joudutaan useimmiten turvautumaan jatkojohtoihin ja tilapäisiin sähkökytkentöihin. Ulkona on käytettävä roiskevedenpitäviä jatkojohtoja, joiden pistorasiassa ja tulppaosassa on tunnus IP 34 tai pisaratumus. Ulkona käytettävien jatkojohtojen poikkipinnan on oltava vähintään 1,5 mm/2. Yksi riittävän pitkä jatkojohto on turvallisempi kuin monta johtoa jatkettuna. Jatkopistorasiat on suojattava sateelta. Jatko- pistorasia tai johto ei saa uida vesilammikossa.

Jos sähköjohdot vedetään teiden tai ajoreittien yli, ne suojataan lauta- kourulla. Yliajo voi voittaa johtoa ja jalankulkijat voivat siihen kompastua.

Kelalla olevat jatkojohdot on vedettävä auki, sillä kela lämpiää käytön aikana. Jatkojohtoja säilytetään kuivassa varastossa. Ulkona käytettävien sähkölaitteiden on aina oltava suojaeristettyjä, suojamaadoitettuja tai suojajännitteellä toimivia.

TELTAT JA LAVAT

Tapahtumissa voidaan tarvita tilapäisiä lavarakenteita ja teltoja. Niitä pystytettäessä on noudatettava työsuojelumääräyksiä ja noudatettava riittävää huolellisuutta. Tikapuut pystytetään tukevalle alustalle ja huoleh- ditaan niiden kunnosta. Teltojen pystytyksessä huomioidaan sääolojen muutokset; tuuli voi irrottaa teltoja tai sade voi painaa teltan kasaan. Varmistetaan siis rakenteiden vahvuus ja paikallaan pysyminen. Lentävä teltta voi tappa. Teltojen ja lavojen sijoittelussa mietitään myös yleisön liikehdintää ja pelastus- ja poistumisteiden vapaana pysymistä.

POISTUMIS- JA SUOJAUTUMISMAHDOLLISUUDET

Tapahtuman pelastussuunnitelmassa todetaan väestönsuojelutilantee- seen johtavien tilanteiden riskit. Tapahtuman osallistujat ja yleisö on pystyttävä evakuoimaan ja osoittamaan osallistujille riittävät suojautu- mistilat. Tyypillisimpiä evakuoimiseen johtavia tilanteita syntyy tuli- paloissa, pommi- tai väkivaltauhkatilanteissa, ympäristökatastrofeissa yms. Tapahtuma saattaa tuottaa kuormitushuippuja jo olemassa oleville rakenteille, mm. vesi-, sähkö-, lämmitys- ja ilmastointijärjestelmille, joten eri olosuhteiden varalta on suunniteltava etukäteen toimintatapoja. Esimerkiksi; miten juhlavaatetuksessa oleva yleisö evakuoidaan talviolo- suhteissa mahdollisen pommiuhan sattuessa?

ELINTARVIKKEIDEN TILAPÄINEN MYYNTI

Elintarvikelaki (13§) velvoittaa tekemään ilmoituksen elintarvikkeiden tilapäisestä myynnistä yleisötilaisuudessa kunnan elintarvikevalvon- taviranomaisille hyvissä ajoin ennen tilaisuuden alkua, mikäli myynti kestää enintään kaksi vuorokautta ja toistuu harvemmin kuin 30 päivän välein samassa paikassa. Muut tapahtumat on hyväksyttävä elintarvi- kehuoneistoksi. Ulkona tapahtuvaan elintarvikkeiden myyntiä säätelee sosiaali- ja terveysministeriön päätös 54/02/95, jonka mukaan suurella yleisötilaisuudella tarkoitetaan tilaisuutta, johon ennakoidaan osallistu- van yhtä aikaa yli 500 henkeä.

Ilmoituksessa esitetään arvio siitä, kuinka moni osallistuu tapahtumaan yhtä aikaa ja millainen toiminta- ja elintarvikevalikoima on kyseessä. Selvitettyä on myös omavalvontaohjelma, varasto- ja huoltotilat, talousveden saanti, käymälät ja jätehuolto. Elintarvikkeet on suojattava mikrobeilta, vahinkoeläimiltä, kosteudelta, lämmöltä, valolta ja muilta haitallisilta vaikutuksilta. Jos myyntialue on hiekalla, on alusta suojattava pölyltä ja hiekalta. Elintarvikkeiden valmistukseen sekä käsien, pintojen ja välineiden pesuun on käytettävä valvottua talousvettä.

Usein tapahtumissa käytetään kaasugrillejä ja grillataan makkaraa. Kuumennuslaitteet; grillit tai pannut olisi sijoitettava katokseen, myyn- tipisteen sisäpuolelle, ei kulkukäytävälle. Grillin eteen olisi asennettava suojaseinä(plexi), joka suojaaa pisaroilta, pärskeiltä, pölyltä. Grillaajan olisi käytettävä suojakäsineitä tai hänellä tulisi olla käsienpesupaikka vieres- sä. Käytetään puhtaita työkaluja ja huolehditaan mausteiden hygieeni- sestä annostelusta.

JÄTEHUOLTO

Yleisötapahtuman järjestäjä on velvollinen huolehtimaan myös tapahtuman jätehuollosta. Jätehuoltolain mukaan on ensisijaisesti tärkeää estää jätteen synty, toiseksi jäte täytyy hyödyntää raaka-aineena ja kolmanneksi toimittaa kaatopaikalle. Joissakin kunnissa on laadittu erityiset jätehuoltomääräykset yleisötapahtumille.

Tapahtumapaikalla kiinteästi olevien jäteastioiden lisäksi on laskettava tarvittavien lisäastioiden määrä ja sijoittelu. Keskimäärin jätettä syntyy yhdessä tapahtumassa 50-100 g/ kävijä. Jäteastioita (240 l) on oltava esimerkiksi 10 000 hengen tapahtumaan kartongille 20 kpl ja sekajätteelle 30 kpl.

Huomioitava on myös jäteastioiden paloturvallisuus. Tupakantumppi sytyttää jäteastian helposti palamaan. Jäteastiat pyritään sijoittamaan irti rakennuksen seinistä. Tapahtuman jälkeen varataan riittävästi siivousvoimaa ja -kalustoa.

KÄYMÄLÄT

Yleisötilaisuudessa on oltava riittävä määrä käymälöitä sekä miehille että naisille. Käymälöiden on sijaittava tarkoituksenmukaisesti eri puolilla tapahtuma-aluetta. Myös esteettisyys ja hajuhaitat on huomioitava sijoittelussa. Alueelle on laitettava opasteet käymälöiden sijainnista. 1000 hengen tapahtumaan käymälöitä tarvitaan 6 naisille ja 5 miehille; 500 hengelle 3 sekä naisille että miehille. Liikuntaesteisille tulee varata yksi käymälä 1000 henkilöä kohden. Käymälöiden siivoamiseen tulisi varata henkilökuntaa riittävästi ja WC:tä tulisi tarkistaa sekä siivota tapahtuman aikana.

VAKUUTUKSET

Tapahtuman järjestäjän on otettava vastuuvakuutus. Vastuuvakuutus on toinen tuplaturvavakuutuksen osa-alueista. Vastuuvakuutus ei kuitenkaan lievennä järjestäjän vastuuta, sillä jos järjestäjän toiminta on ollut poikkeuksellisen moitittavaa tai kyse on törkeästä tuottamuksesta, voi vakuutusyhtiö evätä korvauksia tai alentaa niitä.

Korvausvastuun syntymisen edellytyksenä on vahingon aiheuttaminen, ei siis puhdas tapaturma. Vahingon tulee olla sellainen, että yleisötilai-

suuden järjestäjän voidaan näyttää syyllistyneen toiminnassaan ainakin lievään tuottamukseen. Vakuutusyhtiö hoitaa asian selvittelyt ja neuvottelut.

Järjestäjän on huolehdittava omien työntekijöidensä lakisääteisistä työtapaturma- ja eläkevakuutuksista tai talkoolaisten sisällyttämisestä tapaturmavakuutuksen piiriin. Talkoolaisten tapaturmavakuutus on toinen osa tuplaturvavakuutusta. Mikäli vahinko sattuu tapahtumarakennuksen puutteellisen turvallisuuden vuoksi, osa vastuusta kuuluu kiinteistön omistajan vastuuvakuutuksen piiriin. Tapahtuman järjestäjän kannattaa sopia kuitenkin asiasta tilaa vuokrattaessa tai käyttölupaa kysyessä.

Yhteenveto vakuutuksista on liitteenä 3.

HÄTÄTILANNEVALMIUS

Hätätilanteiden varalta tulee olla kirjalliset toimintaohjeet. Toimintaohjeista tulee ilmetä, mitä tehdään onnettomuuden jälkeen: kuka tiedottaa onnettomuudesta omissa organisaatioissa, osallistujien omaisille, tiedotusvälineille; kuka tekee ilmoituksen viranomaisille; miten jälkihoito järjestetään; miten sattuneet onnettomuudet raportoidaan ja analysoidaan.

Toiminnoissa tulee olla mukana helposti saatavilla riittävä ja toiminnan laatu huomioon ottaen sopiva ensiapu- ja pelastusvälineistö. Mukana tulee olla tarvittavat varusteet potilaan lämpimänä pitämiseen. Ensiapuvälineisiin tulee kuulua mahdollisten veritartuntojen varalta mm. kertakäyttökäsineitä ja elvytyssooja.

Toiminnanharjoittajan tulee varmistaa mahdollisuus avun hälyttämiseen. Matkapuhelimen toimivuus ja akkujen latauksen riittävyys on varmistettava. Mahdolliset katvealueet tulee olla henkilökunnan tiedossa. Lähimpien lankapuhelimien sijainti on oltava tiedossa. Kiinteän puhelinyhteyden vieressä on oltava kirjalliset soitto-ohjeet puhelinnumeroineen ja osoitteineen sekä ajo-ohjeet hälytysajoneuvoille.

Toiminnanharjoittajan tulee varmistaa, että suorituspaikalle tai sen läheisyyteen voidaan toimittaa apua tai hänen on tehtävä toimintasuunnitelma hätätilanteiden varalle. Myös mahdollisten pelastushelikoptereiden laskeutumiskaupat tulee selvittää.

Ohjelmalveluun kuuluvissa toimipisteissä, kulkuvälineissä, majoitus-tiloissa ja leiripaikoilla tulee olla riittävä määrä huollettua alkusammutuskalustoa. Ne on sijoitettava näkyvälle paikalle ja helposti saataville sekä merkittävä selkeästi. Henkilöstön joukossa tulee olla riittävä määrä alkusammutuskoulutuksen saaneita henkilöitä.

Kohteissa, joissa saattaa olla tarve nopeasti poistua kohteesta, tulee tehdä etukäteen kirjallinen poistumis- ja suojautumissuunnitelma. Suunnitelmassa tulee ilmetä, kuka päättää evakuoinnin suorittamisesta, miten evakuoinnista ilmoitetaan kohteessa oleville, miten henkilökunta toimii, missä poistumisreitit sijaitsevat ja mikä niiden vetävyys on, missä on kokoontumispaikka, ja miten todetaan henkilöiden turvassa oleminen.

Kohteen evakuointi tulee suunnitella ns. pahimman mahdollisen tilanteen varalle.

Jos on mahdollista, että osallistuja eksyy pääjoukosta tai ohjaajasta, tulee osallistujille antaa toimintaohjeet eksymisen varalta. Toiminnanharjoittajan tulee tehdä kirjalliset toimintaohjeet myös osallistujan katoamistilanteen varalta: miten järjestetään etsinnät ja hälytetään apua.

LAADITAAN YLEISET TOIMINTAOHJEET ONNETTOMUUKSIEN VARALTA:

Hätäilmoituksen teko

- järjestelyt hätäilmoituksen tekemistä varten
- puhelimet, hätänumerot, hälytyspainikkeet
- hätäilmoituksen teko-ohje

Tiedottaminen onnettomuustilanteessa

- mitä tiedotetaan, milloin, kenelle, missä järjestyksessä, kuka tiedottaa?
- mille viranomaisille (esim. poliisi, ympäristöviranomainen)
- muille (esim. omaiset, lähiympäristö, vakuutusyhtiö, tiedotusvälineet)
- yleisölle
- millä keinolla tiedotetaan, yhteystiedot

Vahingosta toipuminen

- jälkivahinkojen torjunta
- korvaavat järjestelmät, tilat ja menettelytavat
- tilanteen palauttaminen normaaliksi
- vahinkojen arviointi, vahingon kohteiden kunnostus
- tapahtuneesta tiedottaminen (kuka, kenelle: omaisille, tiedotusvälineille, viranomaisille esim. poliisi, työsuojelupiiri, kunnan terveystarkastaja)
- keskustelut, terapia
- sattuneiden vahinkojen raportointi ja syiden tutkinta

Onnettomuuskohtaiset toimintaohjeet:

Suunnitelmissa sovitaan työnjako onnettomuus- tai tapaturmatilanteisiin. Ensin valmistaudutaan ensihoitoon ja avun hälyttämiseen. Tehdään selkeät avun hälyttämisen ohjeet ja harjoitellaan tilanteita etukäteen. 112 numeron näppäileminen ei kriisitilanteessa olekaan enää niin helppoa.

Toiminta tulipalon sattuessa

- ihmisten pelastaminen
- palokunnan hälyttäminen
- alkusammutus
- rajoita tulipaloa sulkemalla ovet ja ikkunat
- rakennuksen tyhjentäminen
- palokunnan opastaminen

Toiminta tapaturman tai sairauskohtauksen sattuessa

- ambulanssin hälyttäminen
- elvyttäminen
- verenvuodon tyrehdyttäminen

Toiminta rikoksen sattuessa (murto, väkivalta, pommiuhka ...)

- rikollisen tuntomerkit
- ilmoitus turvallisuusjohdolle
- ilmoitus poliisille
- pommiuhkatilanteessa rakennuksen tyhjentäminen

Toiminta onnettomuudessa, jossa on mukana ympäristölle tai terveydelle vaarallisia aineita

- suojautuminen
- ilmanvaihdon katkaiseminen
- radion kuuntelu

Toiminta sähkö-, vesi- ja lämmityskatkon sattuessa

- varajärjestelmät käyttöön
- sulut kiinni ja niiden tarkistus
- korjausten käynnistäminen
- ilmoitukset

Toiminta tietojärjestelmien vahingoituessa

- varajärjestelmät

Toiminta yleisen vaaramerkin soidessa

- sisälle suojautuminen
- ilmanvaihdon katkaiseminen
- tietojen ja ohjeiden kuunteleminen radiosta
- puhelinten käytön välttäminen

8. Turman jälkihoitoon varautuminen

Tapahtumien suunnittelussa ja pelastussuunnitelmien tai turvallisuus-suunnitelmien tekemisessä huomioidaan myös etukäteen mahdollisten onnettomuus- tai tapaturmatilanteiden jälkihoito. Tapahtuman tekijöille annetaan toimintaohjeet ja ns. kriisiviestintään varaudutaan etukäteen.

Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 4 §:n mukaan toiminnanharjoittajalla on ilmoitusvelvollisuus tapaturmista tai "läheltä piti" - tilanteista. Ilmoitus tehdään tapaturmasta, joka on vaatinut sairaala- tai terveyskeskushoitoa. Ilmoitus tehdään kunnan terveysvalvontaan tai Turvatekniikan keskuksen. Valmiin ilmoituslomakkeen voi printata Turvatekniikan keskuksen nettisivuilta www.tukes.fi.

Varataan toimijoille valmiiksi lomake tai paperia ja kynä tapahtuman silminnäkijöiden yhteystietojen kirjaamista varten. Esitetään selkeät jatkotoimintaohjeet; kenelle tapahtuneesta ilmoitetaan ja millä aikataululla. Mihin tapahtunut kirjataan, minne arkistoidaan ja keille saatetaan tiedoksi. Yhdistyksen vastuuhenkilöiden on mahdollisimman nopeasti saatava tieto tapahtuneesta, jos kyse on vakavasta onnettomuudesta tai vakavasta tai kuolemaan johtaneesta loukkaantumisesta.

Mikäli tapahtumassa sattuu vakava onnettomuus tai kuolemaan johtanut tapaus, varataan mukana olleille mahdollisuus tilanteen jälkipuintiin. Viranomaisilta voi tiedustella ohjatun jälkipuintilaisuuden järjestämistä.

Liite 1:

Tapahtumien järjestämistä säätelevät lait ja ohjeet

Tapahtumien järjestämistä ja kokoontumista säätelevät lait löytyvät kaikki www.finlex.fi sivuilta. Tapahtuman koko, tavoite, paikka, osallistujamäärä yms. vaikuttavat siihen, mitä säädöstä kulloinkin on noudatettava. Yleensä tapahtumia ja kokoontumisia koskee useampi laki yhtä aikaa.

KOKOONTUMISLAKI (530/1999)

Yleinen kokous ja yleisötilaisuus on järjestettävä rauhanomaisesti sekä osanottajien tai sivullisten turvallisuutta vaarantamatta ja heidän oikeuksiaan loukkaamatta. Tällaista tilaisuutta järjestettäessä on huolehdittava siitä, ettei kokoontumisesta aiheudu huomattavaa haittaa ympäristölle (KokL 3§).

Vastuu järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä on yleisen kokouksen ja yleisötilaisuuden järjestäjällä. Järjestäjän on huolehdittava tarpeellisista turvallisuustoimenpiteistä sekä ottaa huomioon sivullisten oikeudet pyrkien rajoittamaan tilaisuudesta ulkopuolisille aiheutuvan haitan mahdollisimman pieneksi.

Yleisen kokouksen ja yleisötilaisuuden järjestäjän on huolehdittava järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä sekä lain noudattamisesta tilaisuudessa. Samat velvollisuudet kuuluvat myös yleisen kokouksen puheenjohtajalle, jos sellainen valitaan (KokL 17§). Kokoontumislaki määrittelee yleisötapahtumien järjestämistä, ja sitä valvoo poliisi.

LAKI JÄRJESTYKSENVALVOJISTA (533/1999)

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia. Järjestyksenvalvojan on toiminnassaan asetettava etusijalle sellaiset toimenpiteet, jotka edistävät yleisön turvallisuutta. Jos tilaisuuden järjestäjän tai alueen haltijan ja järjestyksenvalvojan toimenpiteet vaaran estämiseksi eivät ole olleet riittäviä, järjestyksenvalvojan on ilmoitettava turvallisuutta vaarantavista seikoista poliisille ja tarpeen vaatiessa pelastusviranomaisille.

PELASTUSLAKI (468/2003) JA ASETUS PELASTUSTOIMESTA (787/2003)

Rakennuksen omistaja ja haltija, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittaja,

virasto, laitos ja muu yhteisö on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät.

Asetus pelastustoimesta toteaa 9 §:ssä, että pelastussuunnitelma on laadittava liiketoiminnan harjoittajan tai muun yhteisön järjestämään tapahtumaan, jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisten vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat tapahtumaan osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn johdosta. Saman asetuksen 10 § määrittelee pelastussuunnitelman sisältövaatimukset. Pelastuslakia valvoo kunnan pelastusviranomainen ja neuvontaa sekä tarkastuksia tekee palotarkastaja.

KULUTTAJANSUOJALAKI (38/1978)

Kuluttajalla on oikeus turvallisiin tuotteisiin ja palveluihin. Ne eivät saa aiheuttaa vaaraa ihmisen terveydelle tai omaisuudelle. Kuluttajansuojalaki kertoo kuluttajanoikeuksista, kun hän ostaa tavaroita tai palveluksia elinkeinonharjoittajalta esim. kaupan peruuntumiseen liittyvät asiat. Kuluttajansuojalakia valvovat Kuluttajavirasto, aluehallintoviranomaiset ja kuntien viranomaiset.

LAKI KULUTUSTAVAROIDEN JA KULUTTAJAPALVELUSTEN TURVALLISUUDESTA (75/2004)

Entisen tuoteturvallisuuslain tilalle helmikuussa 2004 tuli voimaan laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta. Uusi laki koskee elinkeinonharjoittajien lisäksi myös muita palvelun tarjoajia eli yhdistyksiäkin.

Laki koskee kulutustavaroita ja kuluttajapalveluksia, joita elinkeinonharjoittaja tai muu palvelun tarjoaja tarjoaa, suorittaa, pitää kaupan tai muutoin luovuttaa. Elinkeinonharjoittaja on jokainen, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen suorittaa elinkeinotoimintansa yhteydessä kuluttajapalveluksia.

Muu palvelun tarjoaja on jokainen, joka luovuttaa kuluttajapalveluksia muussa kuin elinkeinotoiminnassa eli laki koskee kuntia, seurankuntia, asunto-osakeyhtiöitä, järjestöjä ja yhdistyksiä. Laki ei kuitenkaan koske

yleishyödyllistä yhdistystä, silloin kun se tarjoaa palveluita jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa esim. urheiluseurat jäsenilleen.

Yhdistysten, kerhojen, urheiluseurojen, järjestöjen yms. yleishyödyllisten yhdistysten jäsenilleen tarjoamat palvelut (aktiviteetit) eivät ole lain tarkoittamia kuluttajapalveluksia silloin, kun kyse on selkeästi harrastus- tai järjestötoiminnasta, eli toiminnalla ei ole tarkoitus saada taloudellista hyötyä missään muodossa, esim. osallistumismaksut eivät kata todellisia kustannuksia.

Laki sisältää huolellisuusvelvollisuuden; kulutustavarasta tai palvelusta ei saa aiheutua vaaraa kuluttajan tai palvelun vaikutuspiiriin kuuluvan henkilön terveydelle tai omaisuudelle ja on annettava riittävä ja oikea tieto palvelusta ja siihen liittyvistä riskeistä. Vaarallisesta palvelusta tai tavarasta on ilmoitusvelvollisuus valvontaviranomaiselle. Laki säätelee myös tapahtuman markkinoinnissa annettavia ja tarvittavia tietoja. Etukäteen annettavien tietojen avulla on voitava arvioida tavaroihin tai palveluihin liittyviä vaaroja, on saatava käyttö- tai toimintaohjeet sekä varoitukset. Vaarallisuutta arvioitaessa voidaan kiinnittää huomiota vastaaviin muihin standardeihin, valvontaviranomaisten ohjeisiin, käytännäsääntöihin, esim. lajiliittojen, toimialaliittojen ja järjestöjen turvallisuusohjeisiin.

Lakia valvoo Turvatekniikan keskus, aluehallintovirasto ja kunnissa kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, joka voi siirtää toimivaltansa alaiselleen viranhaltijalle, joka käytännössä on kunnan terveystarkastaja.

KULUTTAJAVIRASTON OHJEET OHJELMAPALVELUIDEN TURVALLISUUDEN EDISTÄMISEKSI 15.8.2003

Kuluttajaviraston ohjeiden tarkoituksena on määrittää ohjelmanpalveluiden turvallisuutta koskevat vähimmäisvaatimukset, lisätä palveluiden turvallisuutta ja tehostaa tuoteturvallisuuslain mukaista turvallisuuden valvontaa sekä ennaltaehkäistä onnettomuuksia ja tapaturmia. Lisätiedot: www.tukes.fi

YMPÄRISTÖNSUOJELULAKI (86/2000)

Ympäristönsuojelulakia sovelletaan toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista tai toimintaan, josta syntyy jätettä tai terveyshaittoja. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan

toiminnan harjoittaja vastaa vaikutuksien ennaltaehkäisystä sekä toimii varovaisuus- ja huolellisuusperiaatteen mukaisesti. Lain valvonnasta huolehtivat elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

TUOTEVASTUULAKI (694/1990)

Laki koskee tuotteesta henkilölle taikka yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettulle ja vahinkoa kärsineen pääasiassa sellaiseen tarkoitukseen käyttämälle omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamista. Laki koskee tuotteesta aiheutunutta vahinkoa, jonka on katsottu johtuneen siitä, ettei tuote ole ollut niin turvallinen kuin on ollut aihetta odottaa.

Laki koskee mm. vuokrauskäytössä olevaa välineistöä.

VAHINGONKORVAUSLAKI (412/1974)

Joka tahallisesti tai tuottamuksellisesti tuottaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen.

MELUNTORJUNTALAKI (382/1987)

Yleisötilaisuudesta tai -tapahtumasta on tehtävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kirjallinen ilmoitus, jos tilaisuuden tai tapahtuman melun on syytä olettaa olevan erityisen häiritsevää. Arvioitaessa onko melua pidettävä erityisen häiritsevänä, on otettava huomioon aiheutuva melutaso, tapahtuman paikka sekä ajankohta ja kesto.

JÄTELAKI (1072/1993)

Laki koskee jätettä, sen syntymisen ehkäisemistä sekä sen vaarallisen tai haitallisen ominaisuuden vähentämistä, jätteen hyödyntämisen edistämistä, roskaantumisen ehkäisemistä sekä roskaantuneen alueen puhdistamista.

Mikä tapahtuma - mikä laki?

Taphtuman/ toiminnan muoto	Mikä laki säätelee?	Mitä doku- mentoidaan?	Kuka valvoo?	Kenelle toimitetaan?
<i>Yhdistyksen toiminnot</i>	Yhdistyslaki, Kuluttajansuojalaki ja Laki kulutus- tavaroiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuudesta, Vastuuvahinkolaki	Turvallisuus- asiakirja	Kunnan terveystar- kastaja	Hallitus hyväksyy, säilytetään itsellä
<i>Rakennus</i>	Pelastuslaki	Pelastus- suunnitelma	Alueen pe- lastusviran- omainen	Pelastusviran- omaiselle ohjeiden mukaan
<i>Yleisötapah- tuma</i>	Asetus pelastus- toimesta, Kokoon- tumlaki, Laki järjestyksenvalvojista, Ympäristönsuojelu- laki, Terveyslaki, Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuudesta, Vastuuvahinkolaki, Meluntorjuntalaki	Pelastus- suunnitelma, Ilmoitus yleisötapah- tumasta	Poliisi, Alueen pelastusvi- ranomainen ja terveys- tarkastaja	Poliisi, alueen pelastusviran- omainen
<i>Kuluttajapalve- lu/ liikuntaryh- mä, leiri, kurssi</i>	Kuluttajansuojalaki, Laki kulutustavaro- iden ja kuluttajapalve- luiden turvallisuudes- ta, Vastuuvahinkolaki	Turvallisuus- asiakirja ja turvallisuus- ja pelastus- suunnitelma	Kunnan terveystar- kastaja	Säilytetään itsellä

Liite 2.

Tapaturma/onnettomuusilmoitus - monistetaan kaikille toimijoille

Tapahtuma: _____ pvm: _____ klo: _____

Tapahtumapaikka: _____

Kenelle tapahtuma sattui: _____

Ikä: _____ Sukupuoli: _____ Asiakas/työntekijä: _____

Ilmoituksen laatija: _____

Puhelin: _____ Yhteystiedot: _____

Todistaja 1: _____ Yhteystiedot: _____

Todistaja 2: _____ Yhteystiedot: _____

Suoritettiin ensiapua? Millaista?

Miten jatkohoidosta huolehdittiin? Tarvittiin lääkäriä?

Onko yhteisölle ilmoitettu? Kuka ja kenelle?

Ryhmä   Aktiviteetti   Luonne   Välitön syy   Tavoite

Olosuhteet: sää ym.

Muuta tapauksesta kerrottavaa:

Kenelle ilmoitus toimitetaan ja millä aikataululla:

Nimi: _____ Yhteystiedot: _____

Liite 3:

Tapahtuman järjestäjän tärkeimpiä vakuutuksia

TUPLATURVAVAKUUTUS

SLU:n ja vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan sopimassa urheilun Tuplaturvavakuutuksessa mukana olevien SLU:n lajiliittojen alaisilla useimilla seuroilla on vakuutus, joka kattaa toiminnanvastuuvakuutuksen sekä vapaaehtoistyöntekijöiden tapaturmavakuutukset.

VAPAAEHTOISTYÖNTEKIJÖIDEN TAPATURMAVAKUUTUS

Vapaaehtoistyöntekijöiden tapaturmavakuutus korvaa seuroissa vapaaehtoistyötä tekeville sattuvia tapaturmia. Vapaaehtoistyöntekijän ei tarvitse olla jäsen, vakuutus on silti voimassa. Tapaturma voi sattua esimerkiksi talkoissa, valmennus-, koulutustapahtumissa, kilpailujen järjestelytehtävissä. Myös matkalla "vapaaehtoistyöhön" sattuneet tapaturmat kuuluvat vakuutuksen piiriin. Vakuutuksesta ei korvata tapaturmaa, jos se on sattunut kilpaurheilussa tai sen harjoittelussa.

TOIMINNANVASTUUVAKUUTUS

Toiminnanvastuuvakuutus korvaa liiton tai seuran kolmannelle osapuolelle aiheuttamat henkilö- ja esinevahingot, joista vakuutettu on korvausvastuussa. Vakuutus korvaa niin työsuhteisen kuin vakuutetun toimeksiannosta vapaaehtoistyötä tekevän aiheuttamat vahingot. Vakuutus kattaa myös järjestäjän vastuun esimerkiksi leireillä ja kilpailuissa. Vastuuvahingossa täytetään vastuuvahinkoilmoitus. Lajiliitot ovat maksaneet vakuutuksen seurojensa puolesta.

LAKISÄÄTEINEN TYÖTAPATURMAVAKUUTUS

Lakisääteisellä työtapaturmavakuutuksella vakuutetaan työsuhteessa olevat työntekijät. Vakuutusmaksuun vaikuttaa työnlaatu ja vuosipalkat.

YRITTÄJÄN VAPAAEHTOINEN TAPATURMAVAKUUTUS

Henkilö, joka kuuluu YEL-vakuutuksen piiriin, vakuutetaan vapaaehtoisella tapaturmavakuutuksella, joka on hyvin samanlainen kuin lakisää-

teinen tapaturmavakuutus, mutta vakuutus kattaa myös vapaa-ajan ja urheilutoiminnan. Maksuperusteena on työnlaatu ja vuosityöansio.

VASTUUVAKUUTUS

Vastuuvakuutuksella korvataan ulkopuoliselle aiheutettu henkilö- ja omaisuusvahinko, josta yrittäjä tai yrityksen työntekijä on vahingonkorvauslain mukaan korvausvastuussa. Vakuutuksen perustella Pohjola selvittää aina vahingot, hoitaa neuvottelut sekä mahdolliset oikeudenkäynnit, jos vahinko johtaa oikeuteen. Vakuutusmaksuun vaikuttaa tapahtuman luonne, osallistujamäärä ja mahdolliset henkilökunnan palkat.

OIKEUSTURVAVAKUUTUS

Vakuutuksesta korvataan yrityksen riita- ja rikosasioita, jotka etenevät oikeuskäsittelyyn. Vakuutusmaksuun vaikuttaa toimiala ja henkilöstön vuosipalkat.

OMAISUUSVAKUUTUS

Omaisuusvakuutuksella vakuutetaan yrityksen käyttö- ja vaihto-omaisuus. Mukana liikkuvat kalustot, kuten kannettavat tietokoneet, kamerat yms. vakuutetaan erikseen laitevakuutuksella. Veneille ja kanooteille on venevakuutus, autoille ja muille moottoriajoneuvoille liikenne- ja vapaaehtoinen autovakuutus. Alla oleville riveille voi täydentää omaisuusluettelon.

VAPAAEHTOINEN TAPATURMAVAKUUTUS

Tapahtuman yleisölle tai osallistujille voidaan ottaa vapaaehtoinen tapaturmavakuutus, jolla turvataan opastuksen tai koulutuksen aikana lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ulkopuolelle mahdollisesti jäävä tapaturmavahinko. Vakuutusmaksuun vaikuttaa ryhmän koko, ikärakenne ja tapahtuman luonne, kuten esim. urheilulaji, jota ryhmällä mahdollisesti teetetään. Extreme-lajit, kuten jäätikkökiipeily, benjihyppy, voimamies ja shoot fighting eivät saa vapaaehtoista vakuutusta. Ryhmän koko ja lajit voi täydentää alla olevaan tilaan.

YEL-VAKUUTUS

Yli 50 % osakeyhtiön osakkeista omistavan (myös elinkeinon harjoittaja, toiminimi, avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies)

on lakisääteisesti otettava Yrittäjän eläkevakuutus YEL, kun hän on 18-67 vuotias, yrittäjätoimi on jatkunut yli 4 kk ja vuosityöansio on vähintään 6775,60 euroa/v.

TYEL-VAKUUTUS

Yksityisen työnantajan palkkaamat työntekijät vakuutetaan työntekijän eläkelain (TyEL) mukaan, kun henkilö on 18-67 vuotias. Työeläkemaksut maksetaan lähes kaikista työansioista, ja niistä kertyy työeläkettä. Alle 51,57 euron kuukausiansion työnantaja voi vakuuttaa vapaaehtoisesti. Myös osa yhtiömuotoisessa yrityksessä työskentelevistä omistajista vakuutetaan TyEL:n mukaan.

Vakuutusten ehtoja ja vahinkoilmoituksia saa Pohjolan konttoreista sekä osoitteesta <http://www.pohjola.fi/>. Työeläkevakuutuksista lisätietoja löytyy osoitteesta www.ilmarinen.fi.